

יש אלוהים?

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם,
והאם יש אלוהים שאיכפת לו מה אנחנו עושים?

תוכן העניינים

דבר המערכת

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם – חלק א'

שלום. שמי אפרת ואני חוזרת לשאלה שנמצאת בתחילת

הדרך...

הרבי שליטא אין כמוך בעולם – סיפורו של חסיד חב"ד שיצא

לשאלה

חופש ההשתטות

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם – חלק ב'

אלוהים שלי לפחות לא קובע שאני עליון מגוי או מאישה...

כמה סיבות טובות לא להאמין באלוהים

פתיחה

רוע

איפה הוא?

אלוהים והחייזרים

"הסתר"

מה שרואים ומה שלא רואים

דתיים

אלוהי הפילוסופים

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם – חלק ג'

לכו ונכחידה ולא ייקרא שם אריאל עוד – סיפורו של ציוני

דתי בסנדלים וחולצה משובצת שיצא לשאלה

לצאת החוצה – סיפור החזרה בשאלה שלי

מתוך הספר "ושיועד לשאול" מאת שמעון לב, הוצאת חרגול

ארגונים למען חופש מדת וזהות יהודית חילונית

אפשר למצוא את החומר המופיע בחוברת הזו, כמו חומר רב נוסף בנושא, באתר חופש באינטרנט (www.hofesh.org.il). חוברות נוספות כאלה נשלח, במידת האפשר, למי שיפנה לאתר חופש: webmaster@hofesh.org.il, או ת.ד. 65227 תל-אביב. הערות ותגובות רצויות מאוד.

החוברת הופקה על-ידי מערכת אתר חופש בסיוע ע.ל.ה. - העמותה למניעת ההשתלטות החרדית.

חוברת קודמת שיצאה לאור: "דע מה שתשיב למוכרי הדת" (כריכה אדומה) להזמנה: לפנות ל- webmaster@hofesh.org.il

© כל הזכויות שמורות ל-ע.ל.ה.
מהדורה ראשונה, פברואר 2000.

אם אתם רוצים לסייע בהפצת החוברת, צרו קשר עם מערכת אתר חופש.

נשמח לקבל תרומות למימון פעילויות כגון הפקת חוברת זו!

שלח/י צ'ק רשום לפקודת "ע.ל.ה." לת.ד. 65227 תל אביב 61652
קבלה תישלח בדואר חוזר.

דבר המערכת

כמעט כולנו יוצא לא פעם להגיד "אלוהים". זה קורה כשאנחנו מופתעים ("אלוהים!"), או כשאנחנו מצליחים במשהו ("יש אלוהים!"), או כשאנחנו מבטיחים משהו למישהו ("בחי אלוהים..."). מצד שני ברור לחלק גדול מאתנו, גם לרבים שטוענים ש"הם מאמינים באלוהים", שאלוהים הפרסונלי - זה ש"בחר בנו מכל העמים" (כלומר, מעסיק בלש פרטי על כל אחת ואחד מאתנו, זה שבגללו אנשים דתיים צמים, ומתפללים, ולא אוכלים את זה וכן אוכלים את ההוא) אינו קיים.

למרות שאנחנו חושבים כך, רבים מאתנו לא מעיזים להגיד את זה בקול רם. מוכרי הדת (ה"מחזירים בתשובה"), היו מאז ומעולם יותר רעשנים מאלו הדוגלים ברציונליות ובמדע. על אחת כמה וכמה מוכרי הדת המתחרדים ("חוזרים בתשובה"). למרות שיש רבים מאד שעוזבים את הדת ("יוצאים לשאלה"), הם עושים זאת בדרך כלל בשקט ומנסים להיטמע בחברה החופשית. רבים מאתנו לא שמעו אפילו על אדם אחד כזה.

מטרת החוברת הזו היא להביא את סיפורם האישי של אנשים שעזבו את הדת, וגם לספק כמה סיבות טובות שגורמות לאנשים לדעת שאלוהים הפרסונלי אינו קיים. ב"אלוהים הפרסונלי" אנחנו מתכוונים, כאמור, לאלוהים ש"בחר בנו מכל העמים" (זה שבפיקוחו, בין השאר, נרצחו 6 מיליון יהודים, מהם מיליון וחצי תינוקות וילדים).

החומר שמופיע כאן הוא חלק קטן ממה שקיים באתר חופש. חלק מהמאמרים ומהסיפורים לא הובאו בשלמותם, וניתן למצוא גירסאות מלאות באתר.

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם - חלק א' שלום. שמי אפרת ואני חוזרת לשאלה שנמצאת בתחילת הדרך...

כשאנשים (דתיים בעיקר) שואלים אותי למה חזרתי בשאלה, ואני מתחילה להסביר על ההוכחות שגיליתי לאי אמיתות הדת, רובם נראים כלא כל כך מאמינים. הם משוכנעים שהסיבה היחידה שיכולה להניע אדם לחזרה בשאלה היא טעמים של נהנתנות, והשאר זה רק תירוץ. ככה גם אני חשבתי פעם. כך חינו אותי. לחשוב שהחוזרים בשאלה הם אנשים חלשים שנכנעו ליצר שלהם. שלא חיפשו באמת תשובות לשאלות והעדיפו לבחור בדרך הקלה.

לאנשים האלה אני עונה "אתם חושבים שזה כל כך קל לחזור בשאלה? אתם חושבים שזה כל כך קל להיות נושא הרכילות אצל החברים? המריבות האין סופיות עם ההורים. והתחושה המפחידה של איבוד הקרקע, הידיעה העגומה שכל מה שהאמת בו עד עכשיו ועליו ביססת את כל דעותיך, אמונותיך, ועקרונותיך, היה שקר?" זה לא קל בכלל. זה קשה מאוד ולעיתים מייאש. גם אחרי שגיליתי את האמת רציתי פעמים רבות לחזור אל הדת רק כי להיות דתי זה קל יותר. זה נשמע אבסורדי. קל יותר להיות דתי? אך התשובה היא כן. להיות דתי הרבה יותר קל ונוח. להיות דתי פירושו להיות בעולם מתוק של אשליות. להאמין ש"כל מה שעושה ה' הכל לטובה" ושי"אין עצב בעולם למי שמכיר את אור האורות של האמת". להאמין שאחרי שתמות מחכה לך גן עדן, וככל שתעשה יותר מצוות כך תקבל שם יותר שכר. להיות דתי זה להיות עם תחושת מטרה. לדעת בברור למה אתה חי, ואין לך את האחריות להחליט לבד מה טוב ומה רע. נכון. לדתי יש גם הרבה חובות. אבל כשמתרגלים לזה זה ממש לא נורא ושווה בהחלט את התחושה הטובה שמעניקה האשליה.

בחברה שבה גדלתי, החברה של "בני עקיבא", הנאמנות להלכה מאוד מוטלת בספק. המדריכים שלי תמיד דיברו על אידיאלים וזרקו סיסמאות, אבל ידענו שהם בעצמם לא עושים את מה שהם מטיפים אליו ופשוט שלפו פעולה מוכנה מראש מחוברת הדרכה בלי להקדיש לה מחשבה. לי זה נורא הפריע. כי אני מסוג האנשים שמחפשים שלמות. שמחפשים מן אמת מוחלטת שכזאת, אבל בדרך כלל לא מוצאים אותה. וזה אולי בגלל שאין אמת מוחלטת. אבל יש שקרים מוחלטים. אח"כ גיליתי שהדת היא אחד מהם.

היה לי ברור כבר מגיל צעיר שאני אהיה דתייה אמיתית. לא חרדית, אלא מהזרם המקפיד יותר של החברה הדתית לאומית. לכן, בניגוד לחברותי שהלכו לתיכון הדתי המקומי, בחרתי ללמוד באולפנא. ידעתי ששם אמצא את השלמות שאותה אני מחפשת. ובמידה מסוימת, אפשר לומר שמצאתי. השבועות הראשונים היו קשים. חטפתי ממש מה שנקרא "הלם תרבות". הבנות שפגשתי שם היו שונות מאוד מחברותי בשכונה. גם הן כמובן היו בנות חמש עשרה והתעסקו במה שמעסיק את כל בנות החמש עשרה בעולם. אבל הדת היתה חלק מאוד מרכזי בחיים שלהן. הרגשתי שהן ממש

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם

הרבי שליטא אין כמוך בעולם... - למה עזבתי את הקהילה
סיפורו של אברהם (שם בדוי), חסיד חב"ד שיצא לשאלה

בשבת בן הערביים ראש הישיבה היה דורש או מתוועד איך שקוראים לזה אצלנו. באחת הפעמים הוא דיבר על כל אותם חכמים חיצוניים שיוצאים להסביר את התהליך של היווצרות העולם ודרך ההשתלשלות שלו עד עכשיו, אך הם יודעים להסביר עד נקודה מסוימת (אני מניח שהוא התכוון למפץ הגדול) וכששואלים אותם מה קרה לפני נקודה זו הם אינם יודעים. ואז הוא אמר אם את זה הם לא יודעים אז מה הם חוקרים בכלל.

זה הזכיר לי מה שלמדנו בחסידות לגבי תכונותיו של הקב"ה שעצם ההגדרה של מהותו של הקב"ה היא שאין אנו יכולים לתפוס את התכונות הללו. והתכונות שמופיעות בתפילה כמו רחמן או ישר או צדיק לגבי הקב"ה הן רק מספר שמות שהתירו חז"ל כדי לסבר את האוזן, אך למעשה אי אפשר ליחס לקב"ה תכונות אנושיות כמו שאי אפשר לומר שהוא חסר תכונה אנושית זו או אחרת.

משום מה זה הזכיר לי את המשפט אז מה הם חוקרים בכלל. אם עצם הגדרת הקב"ה היא כזאת שאי אפשר להגדיר או לתפוס את המהות שלו אז למה לכתוב כל כך הרבה ספרים ולדון בזה. התערבתי בשיחה שלו כדי לשאול אבל כמוכן שברגע האחרון נעצרתי ואמרתי סתם משהו. אני חושב שגרמתי לצחוק קל מסביב.

בשבוע שלאחר מכן התחמקתי מהשיעור של הבוקר כדי ללכת לספריה של האוניברסיטה בגבעת רם שחבר סיפר לי עליה. רציתי למצוא את הספרים של החכמים החיצוניים האלו שראש הישיבה דיבר עליהם. הייתי אבוד לחלוטין (בגבעת רם אין גישה ישירה לספרים צריך להזמין מקטלוגים), עד שספרן מבוגר ונחמד שראה נער חרד אבוד עזר לי להזמין בקטלוגים ספר של פטריק קים.

בהמשך למדתי יותר איך למצוא ומה למצוא. קראתי המון, כל מה שיכולתי, והייתי מקפיד לא להיתפס עם הספרים בישיבה.

אני לא חושב שקראתי איזה ספר ששכנע אותי לגבי אלטרנטיבה מסוימת לבריאת העולם ע"י אלוהים אבל מה שקרה שגיליתי עולם שלם בחוץ. עולם של תורות אחרות שלא כולן נראו לי טיפשות.

שונות, אוכלות, ונושמות דת. גם נושאי השיחה היו קצת שונים. ויכוחים אל תוך הלילה בנושאים הלכתיים. פתאום גיליתי עד כמה אני רחוקה ממה שאני צריכה להיות עפ"י ההלכה. התחלתי להקפיד יותר על הלכות, לשנות את ההתנהגות שלי. והתחושה שהתלוותה לכך הייתה שמחה עצומה.

הרגשתי שאני עושה מה שצריך. זו הייתה אחת התקופות הטובות ביותר בחיי. כך זה נמשך בכתה ט' וי", בכתה י"א התחילו הבעיות. ההתלהבות הראשונית פגה, והתחלתי לחוש ריקנות. פתאום התחלתי לשאול שאלות שהדחקתי כל השנים האלה. חשבתי שהבעיה היא בי, שלי יש בעיה ולכן השאלות. ידעתי ש"אחרי המעשים נמשכים הלבבות" וניסיתי לקיים יותר, אבל פשוט לא הצלחתי. לא הייתה לי מוטיבציה ובקושי הצלחתי לא להפחית ממה שקיימתי עד אז. הייתי יושבת כל ערב בבית מדרש וקוראת ספרי מוסר. חיפשתי תשובות בספרים שמתעסקים בכך. אבל לא הרגשתי שהתשובות האלה עונות לי באמת. התחלתי להתרחק ממי שהיו חברותי הטובות ופיתחתי קשרים חדשים, חשבתי שאולי זאת סתם תקופה גרועה והיא תעבור וניסיתי לתת לדברים לזרום ולהסתדר מאליהם. לאט לאט השאלות שככו ונרגעתי. אבל עדיין הרגשתי שמשוה פה לא מסתדר.

את כיתה י"ב התחלתי בתחושה טובה יותר, ידעתי שזאת השנה האחרונה שלי באולפנא ורציתי לקבל ממנה כמה שיותר. ישבתי שעות וכתבתי על דפים מה אני מצפה מעצמי, מה אני רוצה לעשות בהמשך חיי. ידעתי שיש לי שאלות לא פתורות וצריך לפתור אותן. החלטתי שהפתרון הוא ללמוד במדרשה ליהדות לאחר שנת השרות. שם אוכל לשבת עם עצמי ועם רבנים והכל יסתדר. ואז התחיל הבלגן של מציאת מקום לשנת שרות ונושא הדת כבר פחות העסיק אותי.

במשך מספר חודשים השאלות לא העסיקו אותי כלל, עד שהיכרות עם חוזר לשאלה שנהפך אח"כ לידיד קרוב גרמה לי לשאול מחדש את השאלות בתוספת שאלות רבות וחדשות. נחשפתי לראשונה לביקורת המקרא, לסתירות מדעיות, היסטוריות וארכיאולוגיות בדת. הבנתי עד כמה האיש מושפלת במקורות דתיים שדאגו עד אז להסתיר ממני. קראתי את "מי כתב את התנ"ך", "חמורו של משיח" ועוד ספרים ואחר כך גם את קונטרסי דעת אמת. לא הסכמתי להשאיר את העניין בגדר שאלות. חיפשתי תשובות בכל מקום אפשרי. בספרים ואצל רבנים. וכאשר לא מצאתי תשובות, ונתקלתי בשפע תירוצים והתחמקויות הבנתי שאין תשובות. ישנה רק אמונה עיוורת שאין לה כל בסיס הגיוני. היה לי קשה להפסיק להאמין, קשה מאוד. האמונה כפי שכתבתי בהתחלה היא הדבר הכי נוח שיש, עכשיו כשקורה משהו לא טוב, אני כבר לא יכולה להאמין שמישהו למעלה מכוון את כל צעדי והכל רק לטובה. האחריות להתמודד עברה אלי, וזה קשה. אבל עדיף מלחיות באשליה.

רציתי בהזדמנות זו לומר תודה לכל מי שעזר לי להגיע אל האמת. אני מאוד אשמח אם חוזרים בשאלה ומתלבטים ייצרו איתי קשר. לתגובות/שאלות/בעיות:

efrat_s@newmail.net

חופש ההשתטות

מאת חרות מעוז

ישבתי אתמול בערב בהיכל הספורט ביד אליהו וצפיתי במשחק ליגה של מכבי תל-אביב בכדורסל. אני בטוחה שחלק גדול מן הקוראים נפל מן הכסא מרוב צחוק על הדרך המוזרה שלי לבזבז את זמני. אין שום דרך רציונלית להסביר מה שעשיתי, ובכל זאת היו שם עוד ארבעת אלפי אנשים שעשו אותו דבר.

אני מגדירה את הפעילויות הבאות כשטויות, חלקן שטויות אינפנטיליות, וחלקן שטויות דביליות: הנחת תפילין, צפייה ב"צעירים חסרי מנוח" או גרוע מזה, ב"אנטולנה", קשירת שער הראש

ב"ראסטות", תפילת שחרית, קפיצת באנג'י, צפייה במשחק כדורגל, ועוד בליגה הסקוטית, פירסינג, ביקור אצל קוראת בקפה, השתטחות על קברי צדיקים, עישון סיגריות, הליכה ל"אימת הפאנטום" בתחפושת של דארט' מול, חיטוט באיברי הרבייה באמצעות מטלית פעם בחודש, זריקת אורז בסרט "מופע האימים של רוקי", השתתפות בסיאנסים, שירה בציבור.

תראו לי משהו במדינה הזו מעל גיל 14 שלא עשה אחת הפעולות האלה, או אפילו עושה אותן באדיקות ניכרת (יאללה הפועל/מכבי/בית"ר). לכל אדם יש הזכות לעשות שטויות ואפילו לעשותן בקביעות ולהאמין שזה מרגיע אותו או משפר את איכות חייו.

הבעיה מתחילה כאשר משהו מנסה לכפות עליך לצפות ב"אנטולנה", או מפעיל עליך לחץ חברתי להתחיל לעשן, או אומר לך שמי שלא ילבש תחפושת, לא יוכל להיכנס להקרנה של "אימת הפאנטום". כאשר אתה מוחה, יטען הצד הלוחץ שאלה דברים חשובים, שזו האמת ואין בלתה, ושאי ביצועם הוא פשע הנוגד את המוסר.

באותו רגע, עבר הלוחץ מסתם התנהגות שטוית לחשיבה פרימיטיבית. ייחוס משמעות מיסטית למנהגים שטויתיים היא צורת חשיבה המוכרת לנו עוד מהתקופה שאוצר המלים האנושי היה מורכב מ"אוגה בוגה". זכותם של הדתיים והחרדים להניח תפילין כל בוקר, לתקוע בשופרות בראש השנה ולהימנע משימוש במכשירי חשמל בשבת. בדיוק כמו שזכותי לשבת בהיכל הספורט ולהתעצבן על דורון ג'מצי. אגב,

במשך הזמן המבט שלי נעשה ביקורתי יותר ויותר. אף שמעולם לא שאלתי שאלות נקראתי לשיחה מספר פעמים על ידי כל מיני משפיעים רוחניים בישיבה. הם דברו איתי על ספקות ועל אמונה; אני חושב שגיליתי טפח וכיסייתי טפחיים בשיחות האלו בעיקר כי היו דברים שלא יכולתי להסביר מאיפה אני יודע.

בשלב זה שאלתי את עצמי מניין הביטחון הברור בצדקת הדרך שכולם הפגינו בפני, בלי ללמוד את הצד השני. היה להם תמיד קצת ידע כדי להסביר את הטעות בחוכמות החיצוניות; אף פעם לא הרבה יותר מזה. באותה תקופה ניסיתי בכל מאודי להאמין באמת אולי מתוך צורך לרצות אותם. אבל לסירוגין הייתי ממשיך לקרוא ולהתעניין.

הייתה תקופה של התעוררות רוחנית אצלי, לפני שנסעתי לרבי מליובאביץ. מקובל אצלנו לערוך "הכנה" רוחנית כדי להיות כלי לקבלת השפע. אז צריך יותר לעסוק בתפילה ולימוד בעיקר חסידות. לקחתי את זה די ברצינות בתקופה של מספר חדשים לפני הנסיעה. במשך החודש הוא השתלבתי בהתלהבות הכללית אבל ברגעים שהייתי לבד חזרו השאלות. כשהייתי אצל הרבי ביחידות אמרתי לעצמי: אדם מרשים ביותר, אבל בן אדם לכל דבר ולא יותר מזה.

כשחזרתי לארץ לקח לי חודש להודיע בישיבה ולהורים שלי שאני עוזב והולך לצבא. הפסקת האמונה הייתה מיידית, לא הייתי צריך שום הדרגה. יכולתי באותו היום לעבור על כל חוקי התורה בלי שום נקיפות מצפון.

חבר חרדי שביקר אותי אתמול ניסה לשכנע אותי בקיום כוח עליון ואם יש כוח עליון אז וודאי שיש לו תכלית וכו' וכו'. עצרתי אותו בנימוס והסברתי לו שהכוח העליון שנמצא בספרים שלו או בספרים של הפסיקה, לא יגרום לי בחיים ללבוש שחורים בקיץ, לקיים יחסי מין עם אשתי בחושך ו"כמי שכפאו שד", לרקוד קדצ'קה בתשעה באב או לאכול חומס עם מיונז.

הבנתי בעצם את מהות החילוניות (לאו דווקא האתאיזם) לחיות מתוך החיים ולא על פי איזה ספרים או רעיונות שהשד יודע מה לזה ולקפה של הבוקר שלי - זה משהו שיש לכולנו אפילו לדודה הפולנייה מרמת גן.

הבנתי את הבהמיות שנכפית בעולם החרדי - למשל שטוב לקיים יחסים בחושך כדי לא לראות את הפגמים. או שלאדם אסור להיות בחדר אחד עם אישה כדי שלא יכפה אותו יצרו. שאלתי אותו מה עם הצד האנושי מה עם אהבה שמכסה על פגמים. מה עם יכולת ההתאפקות. אמרתי לו שאולי יש בכך קצת אלוהים, אבל צלם אנוש אין.

אמרתי את זה בצער. החבר שישב מולי היה עצמו מאוד אנושי, אדם עם נשמה ועם ראש חושב (בגלל זה הוא נמצא בשוליים של הקהילה שלו). הכעיס אותי שככה האנושיות שבו נהרסת, ושהוא הולך וממשיך ליצר אומללות דומה אצל הילדים שלו. אמרתי לו שאני מודה לאלוהים על שזכיתי ללמוד לראות ולהעריך את האדם ואת היצירה האנושית ולשכוח אותו (את האל).

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם - חלק ב' אלוהים שלי לפחות לא קובע שאני עליון מגוי או מאישה... סיפורו של שחר שיצא בשאלה

שלום, קוראים לי שחר אני בן 18 והסיפור שלי מתחיל בגיל ממש צעיר, בכיתה ג', בערך באמצע השנה. אני זוכר שהמורה אמרה לי שאני צריך להיות חזן ואז באמת הייתי צריך לומר את כל התפילה. יש בתפילה בהתחלה איזה קטע של ברכות שנקרא ברכת השחר, ובאותו רגע שהייתי חזן אני זוכר שהמורה שלי אמרה לי שאני צריך לחשוב על המילים כי אני חזן. כשהגענו לסוף הקטע נתקלתי בברכה 'ברוך שלא עשני אישה'. זו לא הייתה הפעם הראשונה שנתקלתי בה, אבל כשהייתי מתפלל בשקט אז הייתי אומר גם את הברכה של הנשים 'ברוך שעשני כרצוני', ממש לא אהבתי את הקטע של ההבדל בין המינים (כשהייתי חזן מובן שלא אמרתי את ברכת הנשים). התפילה הזו השפיעה עלי יותר משאני מבין עד כמה. בלילה ישבתי במיטה וחשבתי למה האישה צריכה לברך ששני כרצוני והגבר שלא עשני אישה, לדעתי היה פה משהו ממש לא בסדר.

למחרת ניגשתי למורה ושאלתי אותה לפרש העניין והיא הפנתה אותי לרב של בית הספר. בהפסקה ניגשתי יחד איתה ושאלתי את הרב למה הגבר איננו שווה לאישה בתפילה. הרב הסתכל עלי, חיך, הוציא סוכרייה מהכיס וביקש שאברך עליה. בירכתי ואחר כך הוא אמר לי "שאלה יפה" והתחיל להסביר לי שגבר מודה לאלוהים על כך שהוא איננו צריך לסבול את כל הכאבים של הלידה, הוא לא צריך לסחוב בבטן שלו את התינוק תשעה חודשים, ואילו האישה מברכת את הברכה "שעשני כרצוני" ושמחה על התפקיד שהקב"ה הטיל עליה.

האמת היא שקניתי את התשובה הזו, אבל עדיין לא הייתי שלם עם הברכה ועכשיו החלטתי לדלג עליה. שנה אחר כך הבנתי שמהו לא בסדר עם הברכה "שלא עשני גוי" ואז קבלתי תשובה מחבר שלי בכיתה, והיא הייתה "משום שעם ישראל נבחר בהר סיני להיות לעם נבחר וקיבל את הזכות לעבוד את ה'". מאז אני לא חושב שעוד משהו העסיק אותי בעניין הזה ותמיד כשחשבתי על זה אמרתי לעצמי שכששני אהיה גדול בישיבה אני בטח אבין את הדברים האלה.

בכיתה ט' קרה הדבר שנראה לי שהביא להחלטה להתחיל לחקור את בריאתו של אלוהים. אני זוכר שזה היה במוצ"ש 4.11.95. הייתי בישיבה בחדר ואז מישוהו אמר שירו ברבין. אני לא אשכח איך כולם שמחו. שתבינו, היינו בסה"כ ילדים ושמחנו על רצח! כמובן שעשינו זאת חצי שנה מוקדם יותר ברצח של הערבים במערת המכפלה על ידי ברוך גולדשטיין. קראנו לו צדיק, קדוש ומה לא. אני זוכר שאני דווקא לא ממש הסכמתי עם הרצח של ברוך גולדשטיין אבל עם הרצח של רבין הייתי שלם לגמרי.

זכיתי גם להדליק נרות שבת ולצום ביום כיפור. אם זה גורם לי הרגשה טובה, או כמו שמנסחים את זה יהודים אחרים, זה מחזק את הקשר שלי עם ההיסטוריה, מה רע?

טוב. עד כאן המסקנה ברורה - לכולנו הזכות לעשות שטויות. זה כולל מנהגים שונים שקשורים בפולחן - כל עוד לא עושים את זה לשם רציני הקדוש ברוך הוא, או זאוס, או האלה ענת, מה שהופך את העניין לפרימיטיבי.

רצוי רק לזכור שיש גבול גם לשטויות. וגם לחופש הפולחן. אם היו מחדשים כאן את פולחן המולך למשל, קשה היה לאנשי "עמותת עובדי המולך" להעביר בבג"ץ את חופש הפולחן שלהם, הדורש קורבנות אדם, ורצוי ילדים. גם חלק מן השטויות החילוניות איננו מקובל במסגרת חופש ההשתטות. למשל, שימוש בהרואין וקוקאין. ציינתי עישון. זה מזיק. פירסינג איננו בריא. יש גם שטויות דתיות שהן מזיקות, לא רק בחשיבה שמאחוריהן, אלא נזק לבריאות או למוסר. הגבולות החוקיים נקבעים לאורך זמן, על ידי מאבק בין מצדדים לשוללים, ובהתאם למידת הנזק. בעבר, השימוש בקוקאין לא היה בלתי חוקי. לא הכירו את הסם הזה ולא את השפעותיו הבריאותיות והחברתיות. כשהכירו, הוא נעשה בלתי חוקי.

השטויות הדתיות זכו במשך זמן רב לחסינות בפני החוק, שנבעה מריבוי תומכים ואי הכרת ההשפעות ההרסניות של חלק מהן. אם ברצוננו בחברה אנושית טובה יותר, צריך לנכש מגינת השטויות שלנו את השטויות הרעות, הפוגעות, השליליות. להעביר אותן לצד הנכון של החוק. אם בהודו נפסק המנהג של שריפת אלמנות, אפשר גם במדינת היהודים להיפטר מכמה מנהגים רעים, גם אם הם מושרשים במסורת של אלפי שנים.

אלוהים שלי לפחות לא קובע שאני עליון מגוי או מאישה, והוא גם לא מנסה לספר לי על קדושת הגזע ולמנוע ממני להתערבב חס וחלילה עם גזעים אחרים.

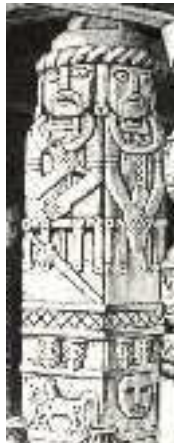
כמה סיבות טובות לא להאמין באלוהים

מאת cyberdin
(cyberdin@mailcity.com)

פתיחה

לשאל אדם חילוני אמיתי איך הוא יודע שאין אלוהים, זה כמו לשאל אותו איך הוא יודע שאין מאחוריו דוב קוטב ששונה מיץ תפוזים עם קש. התשובה שתקבלו בשני המקרים הן דומות: אין שום סיבה שהוא יהיה שם, ולא רק זאת, אלא שהעולם יהפוך למסובך ולא-מובן הרבה יותר אם נניח שהוא אכן נמצא שם.

תשאלו אדם דתי מה ההסתברות, לדעתו, לקיום ארנב בעל אינטליגנציה של בן אדם. מן הסתם תקבלו מספר נמוך מאד. עכשיו תשאלו אותו מה ההסתברות לקיום ארנב ללא גוף* ("ארנב אסטרטלי", בלשון המיסטיקה). כנראה שהתשובה תהיה אפס. לסיום תשאלו, מה ההסתברות לקיומה של ישות שלא רק שאין לה גוף, אלא שיש לה אינטליגנציה אינסופית, היא יכולה לצפות בכל החלקיקים שביקום בבת אחת, לחשב לכל יצור אנושי בזמן אמת את סך המעשים שלו לטוב ולרע לפי סטנדרטים שהיא עצמה קבעה ולשלוח את הקיום הלא חומרי שלו לאחר מותו, בהתאם, למקומות שלא נצפו מעולם של אושר או של סבל נצחיים. פתאום תגלו שלא רק שישות כזו קיימת "בוודאות", אפילו יש לה שם. אלוהים.

חוסר ההיגיון המצטבר בשלוש התשובות האלה אמור להכות בתדהמה מוחלטת כל בן אדם חושב. אמור. ואף על פי כן ישנם אנשים שמצדיקים את העמדה הזו ואף מעיזים לדבר בשמה של הישות הזו ולהחליט בשביל אחרים מה טוב ומה רע. בנוסף, לאנשים אלו יש גם את החוצפה לבוא ולומר שמי

* הערה לפילוסופים בפרוטה, שיעזו להגיד שארנב כולל מעצם הגדרתו גוף ואילו ישות סתם לא: איך אתם יודעים שארנב כולל מעצם הגדרתו גוף? זה לא כתוב במילון ולא באנציקלופדיה. וכאילו שקיום ללא גוף חומרי הוא דבר אפשרי ומובן מאילוי! איפה לעזאזל התנסיתם בכגון-זה?

תמיד דיברו אתנו בישיבה וביסודי על קדושתה של ארץ ישראל ועל קדושת החיים, ובנוסף לכך הוסיפו את הפיגועים עם אצבע מאשימה לרבי.

כולם היו ממש מאושרים כך שהיתה לנו ממש סיבה למסיבה. אחרי כמה דקות התבקשנו לרדת למועדון לקרוא תהילים. זה היה אחרי שרביין כבר מת; המדריכים שלנו הסבירו שאנחנו קוראים תהילים כי אנחנו פוחדים ממלחמת אחים. בבוקר "הרב" דרוקמן עשה לנו שיחה על רביין ובגנות הרצח; היה קצת צבוע... ובהמשך היום כבר הספקנו לשכוח שרביין נרצח, הלימודים היו כרגיל. אחרי שבוע התכנסתי בתוך עצמי וממש הזדעזעתי.

חשבתי שהם הצליחו לנצח אותי, שהאנשים האלה השתלטו לי על החיים. כשחזרתי אחרי חופשת שבת מהבית החלטתי להתחיל ולבדוק את קיומו של אל בשמים, שאלתי שאלות ממש חשובות וקבלתי תשובות שאם הייתי בכיתה ב' הייתי קונה אותן. לא אהבתי את הסגנון שאני חייב למישהו משהו (לאלוהים), לא אהבתי את היחס לאדם שדעתו שונה משלי, לדוגמא: הרב שלי בכיתה י' לקח לי ספרים שהבאתי מהספריה בגלל מילה גסה או בגלל תמונה בשער. הוא גם לקח לי קסטות של אביב גפן, כמובן גם שהעביר צנזורה על הדברים שתליתי בחדר, כל זה בזמן שאני עדין שומר על "סטטוס קוו" בעניינים דתיים כמו הנחת תפילין, שמירת שבת וכשרות.

למרות שהדברים האלה עצבנו אותי (כל הדברים שהרב עשה לי) החלטתי שהוא לא אלוהים והוא לא יגרום לי להפסיק את החיפוש אחריו. אחרי שהוא גזר לחבר שלי את הכיפה משום שהיה כתוב עליה בית"ר ירושלים, צעקתי עליו ותבעתי ממנו לתת לנו קצת חופש. הדבר הזה לוה בהזמנת הורים והבטחות שלא אעשה זאת שוב. בערך באמצע כיתה י' החלטתי שאני ממשיך לחפש את אלוהים אבל עד שאמצא אותו אינני חייב לקיים את דברו.

בסוף השנה רצו להעיף אותי מהישיבה ואז ביימתי הצגה של חוזר בתשובה. כל הזמן שמעתי אמנון יצחק ושמותי ציצית בחוף וזה כנראה עבד: השאירו אותי בישיבה. בכיתה י"א באתי במטרה לסכם את העניין ולהבין באיזה מחנה אני. הייתי שואל שאלות עד שהיה נמאס לאנשים ממני בגלל שאמרתי להם שהתשובות שלהם לא מספקות אותי. אחד מהכיתה שלי שחזר בתשובה בצורה קיצונית השפיע עלי לשמוע אמנון יצחק אבל גם הוא שיכנע אותי לשלוש דקות בלבד. צירוף מקרים ענק אבל העיפו אותי בדיוק בתאריך 4.11.97 בדיוק שנתיים אחרי התחלת המהפך של החיים שלי.

עכשיו טוב לי. אני אינני חי את אלוהים כל רגע ואני חושב מה טוב למוסר שלי ולא מה טוב לאלוהים. לחברים הדתיים שלי אני אומר שגם אם הם יתפללו שעות זה לא ממש יעזור להם ולראייה לכך אני מביא את קדושי השואה, שגם בדקה האחרונה שלהם הם התפללו אך לשווא, אלוהים לא עזר להם. המסקנה שלי: לדעתי לכל אחד יש אלוהים (מוסר) שאותו הוא ממציא בכוחות עצמו ובעצמו הוא גם קובע את המוסר שלו.

פשוט מאד. זה מפני שההצהרה "אני לא צריך להוכיח את העמדה שלי" נשמעת כמו התחמקות עלובה. כל אידיוט יכול להגיד את זה. חילוני הדבק בעמדה שהצגתי זה עתה ייראה בעיני עצמו מגוחך במידת מה, אם יציג אותה. באת לשכנע את זה העומד מולך, לא? באת לקעקע את יסודות עולמו? אז יאללה, תפסיק "להתחמק" ותן טיעונים "לעניין"! אז לאור ההסתייגות שהבעתי, שלפיה נטל ההוכחה הוא על האדם הדתי ורק עליו, אני מציע כמה טיעונים מעניינים שיכולים לשמש סיבות לאי-אמונה, וגם אם לא - הם לבטח יעוררו שיחה מעניינת מאד.

במאמר זה אנסה להראות סיבות לא להאמין באלוהים כפי שהחרדים ומערך ההחזרה בתשובה מציגים אותו. ישנם הרבה אנשים המאמינים באלוהים רק כבורא היקום, ולא כישות המתערבת בחיינו. עם אלה לא אתווכח - בינתיים. זה נושא למאמר שלם ופילוסופי הרבה יותר. הטיעונים בהם אשתמש הם מגוונים ותוקפים מכיוונים שונים ובצורות שונות, אז אל תצפו למשנה סדורה מדי. הבה ונתחיל.

1. רוע

בעולם העתיק היה מקובל מאד לראות באלים ישויות מקבילות לבני אדם; בעלות רגשות, מסוגלות לטעות, מוגבלות ביכולותיהן, עצבניות ועוד. "עלילות גילגמש" המפורסמות (שנכתבו בערך בשנת 2000 לפנה"ס) מספרות שהמבול בא מידי האל אנליל, שכעס על המהומה שהקימו בני האדם ושמנעה ממנו לישון. הדת של זרתוסטרא (בערך 700 לפנה"ס) הייתה מבוססת על קיום שתי ישויות - "אהורה מאזדה", שהיא כוח הטוב בעולם, ו"אהרימן" שהיא הכוח הרע. ככל שהתקדמו הדתות, הלכו האלים ונהיו מעטים, מופשטים ושונים יותר מבני האדם, עד שהגיעו למצב המקובל כיום ביהדות, למשל, של אל יחיד, חסר רגשות, בלתי מוגבל ובעיקר - נקי מרוע. את התפיסה הזו אני עומד לתקוף כעת.

שימוש בטיעון הרוע לובש בדרך כלל את הצורה הבאה: החילוני יגיד "אם אלוהים כל-כך טוב, אז למה יש רוע בעולם?" ואז הדתי יענה לו "כי אלוהים נתן לנו בחירה חופשית ואנשים בוחרים ברע", ובוה זה ייגמר. אבל יש בטיעון הזה הרבה יותר, משום שרוע לא בא רק מידי אדם, ועובדה זו היא בסתירה גמורה לתפיסה הדתית לפיה אלוהים הוא הטוב בהתגלמותו. תסתכלו בספר איוב. הבנאדם היה אחלה, עשה כל מה שאלוהים אמר לו ובלי לשאול שאלות ("יתם וישר וירא אלהים וסר מרע" איוב א' א'). ומה קורה לו? כיסחו לו את כל הילדים והצאן, וגנבו לו את הבקר, האתונות והגמלים, וכאילו זה לא מספיק, הפילו עליו גם שחין. חלק מזה עשו לו בני אדם, אמנם, אבל שימו לב: "אש אלהים נפלה מן-השמים ותבער בצאן ובנערים ותאכלם" (פסוק ט"ז) וגם "רוח גדולה באה מעבר המדבר ויגע בארבע פנות הבית ויפל על הנערים וימותו" (י"ט). מי אחראי למחדל? אלוהים כמובן, בעידוד השטן. זה כתוב במפורש בספר. לא

שטוען שישות זו לא קיימת, חייב להוכיח את טענתו. דמיינו שאתם באים לסרט ושום דבר לא מוקרן על המסך. אתם רצים בכעס לקופה ודורשים את הכסף בחזרה. "לא היה שום סרט!" אתם קובלים. ומה עונה הקופאי/ת? "תוכיחו". דרישה כזו עלולה להוביל בקלות לאלומות פיסית, אפילו בארץ ידידותית ומסבירת-פנים כישראל. לעומת זאת כשאדם דתי מבקש שתוכיח שאין אלוהים, מתייחסים אליו בכובד ראש. בסיבות לכך אדון אחר כך.

מי חייב להוכיח: זה שאומר שאין או זה שאומר שיש? דמיינו טיפוס בעל מראה מפוקפק שנתפס על ידי שוטר. "אני עוצר אותך באשמת החזקת סמים קשים", אומר השוטר. האם הטיפוס חייב להוכיח שאין לו סמים, או שהשוטר חייב להוכיח שיש לו? ברור שהשוטר הוא הנושא בנטל ההוכחה. לפעמים המצב הזה לא כל כך ברור. נגיד ששני אנשים נמצאים בחדר ואחד מהם אומר "אני לבדי בחדר". האם הוא צריך להוכיח שהוא לבד, או שמא השני צריך להוכיח שהוא קיים? לכאורה הראשון אמור להוכיח, כיוון שיש עדויות לקיומו של השני - למשל הגוף שלו, הקול שלו האומר בחוסר-אמון "אתה מוכן לחזור על זה?" וכן הלאה. למעשה, עצם העדויות האלה הן הוכחות לצד של ה"יש". הן אלו המשמשות כהוכחות לקיומו של השני והשני יכול להשתמש בהן לצורך כך. כלומר השני, זה שאומר ש"יש עוד מישהו בחדר", הוא זה שמוטלת עליו חובת ההוכחה. למזלו, במקרה זה לא צפויים לו קשיים מרובים.

המצב הפשוט יותר הוא תמיד חוסר קיומו של משהו. אם אין גירפות מיניאטוריות שמתרוצצות על השולחן שלפני, אף אחד לא צריך לתת על כך דין וחשבון. לכן זה שמנסה לסבך את המצב ולטעון שקיימים עצמים ו/או ישויות, הוא זה החייב גם לתת הסברים. טיב ההסברים ותקפותם הלוגית הם עניין לפילוסופיה מטאפיזית, אך לא ניכנס לזה כאן. נגיד רק שאם העניינים שלכם אומרות שיש לפניכם תהום, זו תהיה עדות מספקת כדי לא לצעוד קדימה.

עכשיו מן הסתם יקום המתפלסף התורן וישאל: "אז אם תקום מחר בבוקר וכל הקבצים במחשב שלך ייעלמו פתאום - האם גם אז זה יהיה מצב טבעי וללא צורך בהוכחה? ולא תשאל שום שאלות?" והתשובה היא כמובן להפסיק להיות חמורים. לא דיברתי על הפסקת קיום - דיברתי על אי קיום מלכתחילה. הסכמנו, אם כן (אני מקווה), שמכל בחינה הגיונית זה שטוען שאין אלוהים לא מוטלת עליו כל חובת הוכחה, אלא רק על זה הטוען שיש אלוהים. אז למה בכל זאת כמעט בכל ויכוח בנושאי דת, אנשים דתיים שואלים איך החילוניים "יודעים" שאין אלוהים, ולמה החילוניים מתייחסים אל השאלה הזו ברצינות?

שהוא אינו מגן עלינו מפניהם. גם כן "אבינו שבשמים"! זו הזנחה פושעת של ילדיו. היום הולכים לכלא בגלל דברים כאלה. ועוד סיפור קטן לסיום: תראו מה אלוהים עושה בשביל החברים שלו. אלישע (מלכים ב', ב', 23-24) הולך מיריחו לבית אל "ונוערים קטנים יצאו מן-העיר ויתקלסו-בו ויאמרו לו עלה קרח עלה קרח: ויפן אחריו ויראם ויקללם בשם ה' ותצאנה שתיים דובים מן-היער ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים". אם לא נפרש "תבקענה" כ"חילקו להם סוכריות" המשמעות של המקרה הזה היא מזעזעת. אלוהים שוחט, באמצעות שליחים, את מי שמעצבן את נביאיו. הדרך היחידה לצאת בשלום מהמקרה הזה היא להניח שהנערים האלו באמת חטאו והעונש הגיע להם. רצח של ילדים בשל עלבון. זה בדיוק מסוג המקרים שמחזירים בתשובה מדברים עליהם כהוכחה לרוע הטמון באורח החיים החילוני! אה, סליחה, שכחתי - לאלוהים יש רשיון להרוג, הרי הוא הטוב בהתגלמותו, לא? תקראו את הפסקה הזו שוב, ותבינו את עומק הפרדוקסים בתפיסה הדתית. עד כאן לעניין הרוע. אבל זו רק ההתחלה.

2. איפה הוא?

2.1 אלוהים והחיזורים

למה אלוהים לא מופיע בעולם? בתקופת התנ"ך הוא דיבר חופשי עם אנשים, הופיע בכל מיני מקומות וצורות, ובכלל, היה כמו אחד מהחברים. איפה הוא היום? בהערת אגב, אם השמועות ששמעתי הן נכונות, אלוהים לא הופיע ישירות בעולם מזה אלפיים שנה. נכון, פחות או יותר מהרגע שישו נולד. גם זה יכול לגרום לאנשים לחשוב. אז לאן נעלם אלוהים? יש כמובן את האפשרות האפיקורסית שבכלל אלוהים אף פעם לא הופיע, וסתם כתבו את זה בספר. איזה עוד אפשרויות יש? ייתכן שכדי ליצור את קבוצת המאמינים הראשונה שלו היה על האלוהים להופיע בפניהם ישירות, ואז עוד כמה פעמים כדי לחזק את אמונתם, ומאותו רגע הוא השאיר אותם - אותנו למעשה - לבד להתמודד עם החיים ועם המצוות שלו, לראות אם אנו מסוגלים להמשיך ולהאמין בלי עדויות ישירות. נו מילא. אז נותר על התגלות ישירה. אנו מחפשים כעת אופן, קלוש ככל שיהיה, בו נוכל לראות שאלוהים קיים. זו הנקודה בה החיפוש אחר האלוהים משיקה לתיאוריות עממיות בנושא חיזורים. לא מאמינים? בואו ותראו.

יש הטוענים שבעבר נהגו חיזורים (או אלוהים) לבקר באופן חופשי וישיר בכדור הארץ. זוכרים את הספרים של החוקר-שאמינותו-מוטלת-בספק ההוא, אריך פון דניקן? שם הוא מציג גישה כזו בדיוק. יתרה מזאת: פון דניקן מפרש סיפורים רבים בתנ"ך ובספרים קדושים אחרים כתיאור פרימיטיבי של ביקורי חיזורים בעולם (למתעניינים, קראו למשל בספר יחזקאל, פרק א'). היכן החיזורים כיום? הבה ונעבור לחוקר אלוף השמועות

היה כאן כוח טבע מקרי; הייתה כאן כוונה ברורה לפגוע באדם מסוים. זה סותם את הגולל על הטיעון "רוע בא רק מבחירה של בני אדם!"

אזוהרה: ייתכן שיהיו אנשים דתיים שינסו לטעון שספר איוב הוא משל בלבד, ולא התרחש באמת. איך הם יודעים? לפי זה שזה לא מסתדר עם האמונה הדתית שלהם? אז אולי רק איוב הוא האמיתי וכל השאר משל? ואולי גם מתן תורה בהר סיני זה משל? אי אפשר להתחמק מהמלכודת הזאת. ספר איוב מוכיח אחד משניים: או שיש רוע שמקורו ישירות באלוהים, או שהדתיים לא יודעים מה אמת בתורה ומה משל.

הלאה. העמדה בניסיון. לעתים רוע המגיע משמיים (בכל צורה שהיא) מפורש כהעמדת הסובל/ת בניסיון (לדוגמא - אברהם אבינו במעמד עקדת יצחק). מה פירוש? אלוהים רוצה לראות אם אמונתו של האדם חזקה גם כשהוא במשבר. נו, באמת. האם אלוהים בכבודו ובעצמו, בוחן כליות ולב, זה שהצפין בתורה את כל האירועים בהיסטוריה ובעתיד, צריך להעביר לאנשים מבחנים כדי לדעת איזה ציון יקבלו? זה מגוחך. האם הוא עושה זאת כדי לחזק את אמונתו של האדם, כמו שנותנים זריקה כואבת כדי לחזק את המערכת החיסונית? גם זה לא יעלה על הדעת, משום שבכך אלוהים מתערב בחופש הרצון שהוא עצמו נתן לנו ושולל אותו מאתנו (האמונה צריכה לבוא מבפנים, לא בכוח מבחוץ; תשאלו כל אדם דתי). כל ניסיון להסביר את הרוע האלוהי כדבר שהוא לטובתנו נידון לכישלון במסגרת ההסתכלות הדתית עצמה. גם

הטיעון לפיו הרוע הוא הכרחי למניעת רוע גדול עוד יותר (שוב, דוגמת הזריקה הכואבת שמונעת מחלה!) הוא מופרך, משום שאי אפשר להוכיח אותו. לפי אותו היגיון, חלאת אדם ההורג ילד עשוי להסביר זאת כרע הכרחי - הילד היה גדל אלמלא הרצח להיות רוצח סידרתי בעצמו. אפשר להוכיח שלא? בוודאי שלא. חוץ מזה, גם את הדברים הנוראים ביותר - השואה, מלחמה גרעינית וכו' - אפשר להסביר כרוע קטן יחסית שנועד למנוע רוע גדול עוד יותר. נראה לכם הסבר כזה? לי לא. הרי כך עובדת תעמולה של דיקטטורות. ובכלל, אלוהים אמור להיות כל יכול ולהיות מסוגל לבטל כל גזירה מבלי להזדקק לפנקסנות ואיוון חשבונית!

הרעיון שרוע יכול להגיע מאלוהים מלמד שמקורו של הרע אלוהי. גם אם נניח שהרוע הלא-אנושי מקורו בפעולות עצמאיות של כוחות הטבע שיצר האלוהים, הרי יוצא מכך

הדבר נעשה בתיווך הרחמן הגדול. כמעט לכל אירוע בעולם יש משמעות, לשיטתם; הוא מעשה ידיו של אלוהים, והם יכולים להסביר לך בדיוק למה זה נעשה.

אז אני שואל, איפה הסתר פה? זה כמו משהו שבמסגרת "מתן בסתר" ילך ברחוב גלוי פנים וייתן לעניים שטרות כסף שעליהם כתובים השם והטלפון שלו. אם אלוהים באמת היה מסתיר מה שהוא עושה, אף אחד - וזה כולל את המחזירים בתשובה - לא יכול היה לדעת. אז נא להחליט - הוא מסתיר או שהוא לא מסתיר? ה"הסתר" הזה גם מזכיר את תיאוריות הקונספירציה העלובות שמתרועעות בשולי החברה. למשל, אלו שמאמינים שחייזרים רוצים להשתלט על כדור הארץ ופועלים בתיאום עם הממשלות הארציות כדי להפוך את כולנו לעבדים (יש אנשים שמאמינים בזה, בחיי). תשאל אותם איפה ההוכחות לזה, והם יגידו שהממשלות והחייזרים **מסתירים** באופן מושלם כל עדות שהיא למבצע העצום, כדי שהאחרים לא יידעו ולא יפעלו עד שיהיה מאוחר מדי! חוסר ההוכחות משמש בשבילם הוכחה! בדיוק כמו אצל המחזירים בתשובה! "ברור שאלוהים לא מתגלה ישירות בשום מקום", הם אומרים "הוא לא מעוניין!" כמה נוח. טאוטולוגיה שימושית מאד. אם אלוהים מופיע, ברור שהוא קיים. אם הוא לא מופיע, ברור שהוא קיים וגם ברור שהוא לא מעוניין להופיע.

2.3 מה שרואים ומה שלא רואים

אז נניח שיש אלוהים. הוא יכול להתערב בעולם בשתי צורות: סמויות וגלות. בסמויות אי אפשר לעסוק מאותה סיבה שהראיתי - אי אפשר להוכיח שהן קיימות בכלל, ולפיכך אין שום טעם לדבר עליהן - זה כמו לדון בשאלה איך לתפוס את העכבר הבלתי נראה וחסר המשקל שעושה סלטות במקום לא ידוע באוקיינוס השקט. אז בואו נעסוק בהתערבות הגלויה של אלוהים בעולם. האם קרה אי פעם דבר (שתועד כמו שצריך) שאי אפשר להסביר אותו אלא כהתערבות אלוהית? בוודאי שלא. כל אירוע אפשר להסביר כתוצר של תהליכים מקריים או מכוונים על ידי אדם, במסגרת חוקי הטבע הידועים, המתמטיקה והלוגיקה. אינפורמציה חסרה, לידיעתכם, אינה יכולה לשמש עדות כנגד זה. למשל, מחזיר בתשובה יכול לטעון שחוסר היכולת שלנו לנבא את מזג האוויר לטווח ארוך (ולפעמים גם לטווח קצר) מוכיח שיש בו גורם נוסף, שהוא נשלט על ידי אלוהים. על סמך אותו היגיון אפשר לומר שמכתב ללא כתובת השולח בא מאלוהים, כיוון שאיננו יכולים לזהות שום שולח אנושי. זה שמישהו לא מצליח להבין את ההסבר המדעי לא אומר שההסבר "אלוהים עשה את זה" הוא ההסבר הנכון. זוכרים כשהייתם ילדים, לפעמים ההורים נהיו חסרי סבלנות וענו לכל שאלה בתשובה "ככה"? אותו דבר עם המחזירים בתשובה, אלא שבמקום "ככה" הם אומרים "ככה אלוהים רוצה", רק במילים יותר יפות. הם היו יכולים להגיד גם "ככה ציפציץ רוצה" וזה לא היה משנה כלום - הם עדיין לא הציעו שום הסבר של ממש.

קצת בלי קשר, הייתי רוצה להרחיב בנושא מעמד הר סיני. האירוע הזה משמש מחזירים בתשובה לעתים קרובות כהוכחה שיש אלוהים. "האם כל ששים ריבוא

והספקולציות הלא-מבוססות, צ'רלס ברליץ. לפי התיאוריות שלו, החייזרים נמצאים בעולם זה ממש, אלא שהם נעים בממדים שונים מאלו שלנו ולכן איננו יכולים לראותם בדרך כלל. נשמע מוכר? תשאלו אדם דתי איפה נמצא אלוהים והוא יגיד שהוא נמצא מעבר לזמן ולמרחב שאנחנו מכירים.

אז איך בכל זאת אנו יודעים שיש אלוהים/חייזרים? מתוך ההתערבות הנסתרת שלהם בעולם הזה. החייזרים אינם יכולים להופיע בגלוי, מחשש להיסטריה המונית או לשינוי לא רצוי כלשהו בחברה האנושית בעקבות הופעתם. אלוהים אינו יכול להופיע בגלוי מפני שזה ישבש את תוכנית העל שלו - חופש הבחירה של בני האדם... שוב - שינוי בלתי רצוי בחברה! החייזרים, כמו אלוהים, מעדיפים לפעול ברמה הפרטנית. הם פונים לבני אדם בודדים (לעתים תמהונים, מסתברים), מדברים אליהם ומספרים להם דברים חשובים שיש לספר לשאר האנשים. מי שהושפע על ידי חייזרים/אלוהים מתבייש בדרך כלל בכך ונוטה לשמור זאת בסוד, עד שהוא מגלה שיש עוד כמוהו ואז כל העולם צריך לשמוע ולדעת מה שקרה לו - ולהאמין גם כן.

צחוק צחוק, אבל מדובר פה בדמיון שאיננו מקרי כלל. שמתם לב מה אומרים המחזירים בתשובה? שכל המדע הכי חדשני כבר ידוע ומוסתר בתורה! חובבי החייזרים יגידו לכם שהישגים רבים של המדע, כמו סיבים אופטיים או מיקרו טרנזיסטורים (כמו במחשבים) הם בכלל לא פיתוח של בני אדם, אלא באו מהחייזרים! לחייזרים יש כוח ריפוי על-אנושי, טלפתיה, מוסר עליון... ממש כמו לאלוהים. החייזרים הם האלוהימים הקטנים של חלק מהחילוניים; זה עצוב אבל נכון. ומשום מה לא זכור לי דיווח של אדם חרדי כלשהו על עב"מים ועוברי חייזרים בחצר ביתו. אנשים נדבקים לכל חצי עדות מפוקפקת בדבר קיומם של חייזרים ומפרשים את כל השאר בהתאם - בדיוק כמו שעושים הדתיים בנושא האלוהים. אז מי שלוקח ברצינות את אלוהים אבל לא את החייזרים, מוטב שיתחיל לחשוב אם ההפרדה שהוא עושה הגיונית; ומי שמאמין בשניהם, שאלוהים יעזור לו. עוד הערה קטנה - כשאני אומר חייזרים אינני מתכוון לצורות חיים על כוכבים אחרים. אני מתכוון לחבריה הסופר-חכמים עם העיניים השחורות והצלחות המעופפות שמסתובבים לכאורה פה על כדור הארץ.

2.2 "הסתר"

"הסתר" הוא ההסבר הדתי הנפוץ לאי-התערבותו לכאורה של אלוהים בעולם. האלוהים, כך אומרים לנו, בהחלט מתערב פה ושם, אלא שתמיד הוא עושה זאת בצורה נסתרת (מכאן השם), סמויה. הגיחוך שבהסבר זה מתגלה כשחוזרים בתשובה מסבירים אירועים בעולם. הכלכלה צומחת? זה פרס מאלוהים על גל החזרה בתשובה. ראית תינוק בחלום? אלוהים שולח לך מסר שבקרוי יהיו לך ילדים. דרכת אתמול על נעץ? אלוהים שם אותו שם כדי להעניש אותך על זה שלא שמרת שבת בדצמבר 85'. קשה לך לשמור שבת? זה בגלל שאלוהים מעמיד אותך בניסיון. גם כשקורה איזה אסון בגלל המזוזות הפסולות, ברור שלא המזוזות עצמן הביאו, פיסית, את האסון - אלא

האנשים שהיו שם משקרים? הם שואלים "מה, משה רימה את כולם?". יש לזה שתי תשובות. אחת היא תשובה יהודית קלאסית - כלומר שאלה: האם ישו, למשל, רימה את כל המאמינים כשהלך על המים? והתשובה השניה היא, איך אתם יודעים שהיו שם ששים ריבוא איש ושמה שמסופר זה באמת מה שהם ראו? ביהדות יש הגדרות קשוחות מאוד למה נחשב עדות קבילה. כדי להוכיח שהתחנת כדת משה וישראל, נניח, לא מספיק להגיד שהיו שם ששים ריבוא עדים. צריך עדות אישית וישירה מהם, או מסמך חתום כמו שצריך על ידם. איפה החתימות של כל אותם מאות האלפים שהיו במעמד הר סיני? מוחבאות במרתף היין של הרב עובדיה? הרבנות לא הייתה מקבלת עדות-בעקיפין שכזאת, אבל אנחנו, החילוניים, כן אמורים לקבל אותה. כמה מסקרן.

3. דתיים

לא, אין לי שום כוונה לומר כאן שאורח החיים הדתי לא נראה כפרסומת מספיק טובה לאלוהים. הרי המראה המטונף של בני ברק הוא תוצאה של מדיניות העירייה, והעוני של משפחות חרדיות רבות כל-כך נובע רק מהיחס המדכא של החילוניים עוכרי ישראל ואוכלי השפנים, ואין לזה שום קשר לאלוהים (מה, אתם יכולים לחשוב על סיבות אחרות?). הדתיים הם בני אדם בדיוק כמונו החילוניים. גם להם יש 98.4% גנים זהים לאלו של השימפנזה הגמדית (בנובו), גם הם חוזרים, מילולית ובכל מובן אחר, לעפר כשהם מתים, גם הם סובלים מבעיות כלכליות ואישיות, וגם להם קורים דברים טובים ורעים. העניין הוא אחר. הדתיים עצמם מוכיחים בהתנהגותם שהם טועים. קחו כל אדם דתי בעולם, בדקו לאיזו דת ואיזה פלג בה הוא משתייך, ושאלו אותו לגבי כל הפלגים והדתות האחרים. הוא יגיד לכם שכל השאר טועים, בצורה זו או אחרת, ואילו הוא צודק. מדוע שעדותו של אחד מהם תהיה עדיפה על עדותו של האחרים? אמון גדול יותר באחד מהם הוא פשוט הנחת המבוקש (אני מאמין שהיהודי צודק יותר משום שאני מאמין שהוא צודק יותר...) וזה לא חכמה. אז בואו ונסתכל על המספרים. בואו נניח בהערכה סופר-גסה שיש בעולם כולו 7 מיליון חרדים, ונניח שיש שבע-מאות מיליון נוצרים. זה אומר שעל כל חרדי שיגיד לכם שהוא צודק, יש 100 נוצרים שיגידו שהוא טועה. אם איש אחד ימליץ לכם על מסעדה מסוימת ומאה אחרים יגידו שלא כדאי לאכול שם, למי תאמינו?

קום, קום ספקן דתי, ותגיד שהנצרות במקורה מבוססת על היהדות. הלא לפי הסטנדרטים שלך נצרות היא עבודה זרה - כלומר ייהרג ובל יעבור. אז אם אתה מפריד בחומרה כזו בינם לביןך, מה פתאום אתה עושה את הקשר הזה? רק כי נדמה לך שזה יפסול את הטיעון שלי? גם אין שום קשר בין הטיעון לבין ה"הסבר" הזה לצדקת היהודי. הנצרות היא פיתוח היסטורי של היהדות, בדיוק כמו שההלכה היא פיתוח היסטורי של ציווי התנ"ך. אז למה אחד טוב והשני לא טוב? לא, אי אפשר להתחמק מהטיעון בקלות כזו. אם מוכנים להקשיב לבני אדם, ובהינתן עיקרון הרוב המנחה את

העדה החרדית בנושאים כמו סגירת כבישים בשבת, חייבים להגיע למסקנה שהחרדים טועים.

מאמר ביניים : אלוהי הפילוסופים

במשך דורות רבים עסקו טובי הפילוסופים בניסיון למצוא את תמונת העולם המושלמת, שאינה מותירה מקום לשום אי וודאות. רובם נזקקו לשם כך להגדרת כוח ראשוני כלשהו שיצר את היקום, "כתב" את חוקי הטבע ומשמר את תקפותם ו/או את קיום היקום. את הדוגמא המודרנית ביותר למודל כזה ניתן למצוא אצל יובל שטייניץ בספרו "טיל לוגי-מדעי לאלוהים ובחזרה" (אגב, בספר זה הוא נופל בדיוק לאותן מלכודות לוגיות כמו הפילוסופים שאת טיעוניהם הוא מביא כהוכחות!). לכוה הראשוני הזה הם קראו, מחוסר שם טוב יותר, "אלוהים", אך הוא גם זכה לשם "אלוהי הפילוסופים". ההבדל בינו לבין האל הדתי הוא, שאלוהי הפילוסופים הוא באמת מופשט לחלוטין; אין לו שום כוונה, מודעות, מטרה או רצון; הוא אינו מתערב בחיי בני אדם בשום צורה. קיומו אינו מוכיח קיום נשמות או גיהנום וגן עדן, ובוודאי שאין צורך לסגוד לו.

מחזירים בתשובה, כמו גם דתיים מן השורה, מתמצאים היטב בטיעונים אלו ומשתמשים בהם כהוכחות לכך שאכן אלוהים - כפי שהם רואים אותו - קיים. זוהי אחיזה עניינית, משתי סיבות. אחת, הפילוסופים האלו (לא כולל שטייניץ כמובן) היו רובם ככולם נוצרים, כך שאם משתמשים בהוכחות שלהם, אמורים להגיע גם לדרך החיים שלהם ומשום מה זה נעלם בתהליך השכנוע. הסיבה השניה היא שזה לא תקף לוגית. לדוגמא:

אדם א': אף פעם לא הייתי באוסטרליה
אדם ב': אז אני אומר לך שיש באוסטרליה יצורים בעלי כיש שמדברים בשפת הזולו
אדם ג': הייתי באוסטרליה ואכן ראיתי יצורים בעלי כיש
אדם ב': זה מוכיח ל-א' שאני צודק בכל מה שאמרתי.

גם אם יש באוסטרליה יצורים בעלי כיש שקופצים, זה לא אומר שהם מדברים בשפת הזולו. ב' פשוט לקח הוכחה לחלק מהטיעונים שלו והפך אותה בלי כל הצדקה להוכחה לכל הטיעונים שלו. גם אם הפילוסופים היו מצליחים להוכיח שיש אלוהים, והם לא הצליחו, זה לא אומר שמדובר באלוהים כמו שהדתיים מאמינים בו. חוץ מנושא הבריאה של היקום ומהשם המשותף, אין כל קשר בין השניים.

סיכום

אז מה ראינו? ראינו שהתפיסה הדתית המבוססת על קיומו של אלוהים מלאה סתירות כריזמו; ראינו שאלוהים לא מתגלה בעולם; ראינו שאנשים שמאמינים באלוהים סותרים האחד את אמונתו של השני; וראינו שאפילו אם אלוהים קיים, הרי

זה בכלל לא כמו שהחרדים מציירים אותו. אני חושב שאלו סיבות טובות מספיק לא להאמין באלוהים הזה. מה דעתכם?

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם - חלק ג'

לכו ונכחידה ולא יקרא שם אריאל עוד -

סיפורו של ציוני דתי בסנדלים וחולצה משובצת שיצא לשאלה

כתלמיד תיכון לא היו לי ספיקות בקיומו של אלוהים, וברא"ה קוק נביאו. הייתי ימני קיצוני, וגם ילד עצוב ונוגה שטכנאי ההרכבה האלוהיים יצרו עם יכולות מוגבלות מאוד לשותף אחרים ברגשותיו.

היה לי חבר אחד - ה', או יהוה צבאות, כפי שאני מקפיד לכנות אותו היום. אהבתי את ה', ופנטזתי בסתר על הבנים בכיתה שלי. הרעיון שאני הומוסקסואל נראה בעיני אפסרי בערך כמו הרעיון שבגיל 23 אוכל כריך האם וגבינה בחול המועד פסח, או שאזכה בכרטיסי טיסה לכל החיים לירח וחזרה.

למדתי בבית ספר תיכון תחרותי ומדכא בו לא היו משמעויות לדבר פרט להישגים במתימטיקה ופיסיקה. לא שלא היו לי הישגים גבוהים במקצועות אלה, אלא שמסיבות אפופות מסתורין הייתי מקבל ציונים נמוכים מהממוצע ביותר משתי סטיות תקן, למרות שתשובותי היו זהות לאלה של חברי לספסל הלימודים.

המורים התנכלו לי והשקיעו אנרגיה רבה מאוד כדי לדכא כל שמץ של חיוניות או יכולת למידה, אילצו אותי לסבול דיאטה איומה שלא הייתה לה הצדקה רפואית, השפילו אותי מילולית (ולפעמים גם הכו אותי פיזית) והפכו ילדות שהייתה ממילא אומללה לאסון.

...

אני מספר על הילדות שלי כי לא יכולתי לעולם להפריד בין חיי הדת לחיים האישיים. הייתי קורא בלילות (או כשהייתי מתחמק משיעורי הגמרא האיומים) את כתביהם של סולובייצ'יק, בובר וקירקגור, והייתי בטוח שה' לא גזר עלי את החיים האלה מתוך רשעות, אלא מן הסתם מתוך טעות איומה או שכרות.

בתיכון נצלו את ליקויי הלמידה שלי כדי להצדיק הורדת ציונים גורפת; היכו אותי פיזית או נתנו הוראה לבריונים מהכיתה להכות אותי; תמרנו את חברי לכיתה נגדי, השפילו אותי מילולית במשך שעות, כלאו אותי בחדרים סגורים, ומדי פעם הרחיקו אותי רשמית כדי להחזיר אותי מושפל וחפוי ראש. חז"ל אמרו ש"המלבין פני חברו ברבים נקרא רשע", אבל רשע (ר"ש סגולה) אינו מתבטא בציונים במתימטיקה ופיסיקה.

סיימתי את בית הספר, ומשאת נפשי הייתה ללמוד בישיבה. בחרתי בישיבת ההסדר בירוחם, שם התאהבתי תוך שעות ספורות בשותפי לחדר. עדיין לא הכרתי בעובדה שאני הומוסקסואל, משום שחונכתי על משנתו של זבולון המר, ש"זה לא קיים אצלנו".

תוך ימים ספורים הודיתי לעצמי שאני כזה. מתוך מצוקה קיומית נוראה התוודיתי בפני ראש הישיבה, שמיהר להודיע לאמי על "מחלתו" של בנה.

בישיבה לא הקפדתי על לימוד הגמרא הנורא, ובמקום להתענות בלימוד אותו אוסף של טקסטים איומים ומחרידים הייתי יושב בחדרי, ממרר בכי וקורא בספריהם של סולובייצ'יק, בובר וקירקגור. לכל מקום היה ה' הולך איתי ומשתתף באבלי.

בישיבה ידעו מאז ומתמיד שתפילת גשם (הנאמרת בשמחת תורה) הייתה חביבה עלי ביותר. היה זה אך טבעי שהגבאי, הקובע את סדר הכיבודים בשבתות ובחגים, יכבד אותי לעבור לפני התיבה. ראש הישיבה הורה פחות משתי דקות לפני התפילה להעביר את הכבוד לתלמיד אחר. מקורות יודעי דבר מאשרים שהכבוד נשלל ממני עקב "טומאתי", מכיוון שאין יאה להעמיד בראש צבור קדוש יהודי המתאוה למשכב זכור; למרות שהוא אינו שלם עם תאוותו זו ומתפלל אל הקב"ה להעבירה.

בישיבה עברתי מסכת של מניפולציות שכללה פגיעות חוזרות ונשנות (לפחות שלוש פעמים ביום) ברכושי הפרטי על ידי רוב תלמידי הישיבה, השפלות מילוליות ואיומים

בפגיעה פיזית, ונזיפה בעלת טון אישי על העזתי לקרוא פילוסופיה. הרבנים היו משתמשים בי תכופות בתור שער לעזאזל בזמן השיחות וה"טישים" ותכופות לא היה ברור אם זו שנאה תהומית אלי, או שנאה מהולה בפחד עמוק מפני התבונה האנושית. בסיום שהותי בישיבה אף הוכיתי פעמיים על ידי מנהלה האדמיניסטרטיבי. לבסוף הורחקתי מהישיבה, לאחר ששני תלמידים הציבו לראש הישיבה אולטימטום של מרד "אזרחי" אם לא ירחיק אותי.

בנקודה הזו, בגיל 19, אני מסמן את סוף חיי. לא נותר בי שמץ של חיוניות או של תקווה. התחלתי להקדיש חלק גדול מזמני לפעילות בארגונים הדתיים לאומיים ה"מתונים", ובמקביל נרשמתי ללימודי מדעי המחשב בבר אילן.

רבים מכס ודאי קראו את סיפורי ב"אתר הרשמי של שנאת בר אילן". בקצרה, אספר שחשבונותי במערכת המחשוב נסגרו, וכן הסגל הזוטר פרסם את דבר נטייתי המינית במחלקה, עקב פרסום מאמר בקורתי על הפסוק האוסר משכב זכור. המקורות למאמר שלי היו, דרך אגב, פרסומים של מחלקות אחרות בבר אילן ושל ארגונים דתיים לאומיים "מתונים". מה שרבים ממכם אינם יודעים הוא שאוניברסיטת בר אילן התחילה לחדור לחיי האישיים עוד לפני שהתחלתי להשתמש ברשת האינטרנט והשתמשה בנושא ה"דתי" כביכול כתירוץ זול.

לאחר מספר חודשים נפרדתי מכיפתי על מנת שלא להיפגש עמה עוד.

שהרמה הממוצעת של התיכון הדתי הרגיל תהיה נמוכה מאד, ושהתיכונים הדתיים יהפכו לערי מפלט לכל אלו שנכשלו בכניסה לישיבות תיכוניות, או שנפלטו מהן.

הישיבה שאלה הלכתי הייתה ישיבת "נחל יצחק – נחלים", או בקיצור נחלים, בניהולו של יוסף בא-גד, רב בעיני עצמו, שהתפרסם לפני שנים מספר כחבר כנסת מבדר במיוחד. היו מספר סיבות לכך שנחלים נבחרה: היא קרובה למקום מגורי משפחתי, בפתח תקווה, אחד מדודי שימש שם בעבר כמחנך ואימי שמשה בעבר כמזכירה במקום. מעבר לכך, הם היו מוכנים לקבל אותי למרות שציוני לא היו מבריקים.

במשך שנתיים למדתי בחטיבת הביניים של הישיבה, ובכיתה ט' התקבלתי לישיבה עצמה – ישיבה עם פנימיה. אני חושב שהמגזר הדתי הלאומני הוא היחיד השולח את בניו, בגיל 14 בערך, מן הבית. ההורים מאבדים כל שליטה על חינוך הילדים, ולשם הגברת שליטת המוסד בחניכיו, היציאות הביתה מצומצמות עד למינימום – במשך רוב שנותי בישיבה יצאתי הביתה פעם בשלושה שבועות. בצבא היו לי יציאות יותר טובות. כמה מילים על סדר היום. ההשכמה הייתה ב06:30- בערך, לעתים מוקדם יותר ולעתים מאוחר יותר, בהתאם לעונה. תפילת שחרית התחילה ב07:15- נוכחות חובה, כמוכן. לאחר מכן – ארוחת בוקר וסידור חדרים. בשעה 08:45 התחילו לימודי הקודש, שנמשכו עד 12:55. אז באה תפילת מנחה, ארוחת צהרים, ומנוחה עד 13:55, עת התחילו לימודי החול. הללו נמשכו עד 18:30 או 19:30, אז הלכנו לארוחת הערב, ובין 20:10 ל21:10 היה "סדר ערב" – שני תלמידים לומדים גמרא לקראת השיעור של יום המחרת, בצוותא. לאחר מכן, עד כיבוי אורות (משתנה עם הגיל – בין 22:30 לחצות) – זמן חופשי. ראוי לציין שכשאני מדבר על לימודי קודש, אני מתכוון ללימוד גמרא.

אני לא יודע כמה מבין קוראי העמוד הזה ניסו אי פעם לקרוא דף גמרא, אבל אני יכול להבטיחכם שמדובר באחת הפעולות המייגעות, חסרות העניין והתוחלת שאפשר להעלות על הדעת. מעולם לא הורגלתי בלימוד כה אינטנסיבי של דברי ההבל הללו, ודחיסה של שש שעות מהם ביום הייתה עינוי שקשה לתארו. מעולם לא הצטיינתי בלימודי התלמוד. תחושה של אי נוחות התחילה לחלחל בי. הדבר המעצבן ביותר בלימודי התלמוד הוא שהגיון בכלל לא נכנס למשוואה: כל פתרון של בעיה חייב להשען על פתרון של בעיות קודמות או של ציטוטי פסוקים שהוצאו מהקשרם מהתנ"ך. על סיוע חיצוני – למשל, עדויות הסטוריות – אין בכלל על מה לדבר.

במהלך כיתה ט' אירעו שני דברים שהתחילו את הדחיפה שלי החוצה. הראשון היה מלחמות השבת בפתח תקווה - המלחמה על פתיחת קולנוע היכל (1984-1985). הישיבה ארגנה את כל התלמידים להליכה לפתח תקווה ולהפגנות נגד פתיחת הקולנוע. לא הבנתי מדוע העובדה שאנשים זרים מעדיפים לבלות בשבת בבית קולנוע ולא בבית מדרש (ואלוהים, אם הוא אכן קיים, יודע שתיעבתי את בית המדרש) צריכה להפריע לי. ראיתי בעצמי אדם דתי, אבל לא הבנתי מדוע אני אמור לכפות את דעתי על החילוני. נרתעתי עוד יותר לאחר שקיבלתי הסברים לא ממש רציונליים: "תבורי הוא

השאלה הראויה להישאל היא: וכי מה עניין יובל להר גריזים? קבוצות קיצוניות (האומנם?) נצלו לרעה את סמכותן, ואני מאשים כמו ילד קטן את אלוהים שלא עזר לי. יש כאן כמה נקודות: ראשית, אמונה באל שקיומו אינו מוכח ואין ראיה מוחשית לקיומו דורשת התמדה רבה. התברר לי שאין כל דמיון בין האל שאני חונכתי להאמין בקיומו לבין זה ששאר יהודי העולם מאמינים בו: שלי אוהב ותומך, שלהם שונא והורס. כל אמונה של אדם באלוהים, גם יהיה תוכנה אנליטי ככל האפשר, כרוכה באמונה תמימה. מבלי שאזדקק ל"תער של Occam" אני חושב שדי ברור שמצאתי טפלות גמורה בלהאמין באלוהים שאף אחד אחר לא מאמין בו.

שנית, גם אם "יהוה הוא האלוהים", אני צריך להשליך בפניו את סיסמת הבחירות "מושחת, נכשלת, נמאסת". רבות הדעות אם לאלוהים יש או אין נגיעה בנעשה בעולם, אך לדעת רבים המאמינים בו הוא אשם בקיומו מלכתחילה של העולם, ועל כך אין סליחה ומחילה.

שלישית, אם באמת יש אלוהים, והוא טוב ומטיב, הרי שהוא שמח בשמחתי עם כל כריך בייקון שאני אוכל. אם יש אלוהים טוב, הוא בודאי מתבייש בפירות הביאוסים שהצמיחו את ההלכה ואת הגמרא המכוערת ושאר עיסוקי ההבל של הדת. הוא מתבייש באינטרסנטים שרתמו את שמו כדי לטפח שנאה והרס. שנאה כלפי קבוצות אנשים, וכמויות עצומות של שנאה והתעללות ביחידים שגורלם לא שפר עליהם.

אם ישמע אלוהים את קולו נגד עובדי העבודה הזרה המקריבים קורבנות אדם "אשר לא ציויתי" (ושוב, בהנחה שהוא קיים. אני איני סבור שהוא קיים) ייתכן שאנשים רבים יאמינו בו, אבל ודאי שלא יניחו תפילין.

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם

לצאת החוצה – סיפור החזרה לשאלה שלי יוסי גורביץ

דרור מאתר חופש, ביקש ממני לספר את סיפור החזרה שלי. כדי להבין אותו, צריך לדעת כמה פרטים על חייו של נער ממשפחה דתית לאומנית.

כמו כל בני גילי, ידעתי בסוף כתי' ו' שאמשיך ללמוד בישיבה תיכונית. אופציה אחרת פשוט לא היתה קיימת: זבולון המר, שטיפח את הישיבות התיכוניות, דאג היטב לכך

"מחטיאים" אותו (במובן של גרימת חטאים, לא במובן של ירי בלתי מדויק). לאחר כשבוע, אחרי צעקות של ההורים ואיומים בתביעה מצידם כלפי הישיבה, אייל חזר. כאמור, חלקתי אותו חדר. אדם נוסף שגר אתנו באותו החדר היה אשר. אייל חזר, והתחיל לשבש קשות את סדר החיים שלנו. הוא נהג לערוך תיקוני חצות, שלאחריהם היה חוזר אל החדר בסביבות 00:30 ומתחיל להתארגן לשנה – כשעה וחצי לאחר כיבוי האורות. אז הוא החל בתיאורי יסורי הגיהנום המצפים לאשר ולי, שאיננו הולכים בדרכי הצדיקות, כמוהו. תוך זמן קצר, הסתבר לי שאני חייב למצוא כמה טיעונים כדי לסתום לו את הפה, כדי שנוכל לישון קצת. התחלתי לבלוע ספרי פילוסופיה, מפני שבאותה עת, לא יכולתי להתמודד עמו מתוך היהדות.

ועם כל ספר פילוסופיה שקראתי – ניטשה היה ההשפעה העיקרית – הרגשתי כיצד אמונתי הדתית הולכת ונעלמת. עד תחילת כתיבתי "א", הייתי דתי רק בשם. את ההלכה דחיתי כגזענית ופרוטו-נאצית; כעת דחיתי גם את האמונה בישות מכוונות.

השנתיים האחרונות היו נוראיות. הסתבכתי בקטטות עם תלמידים אחרים, עם מחנכים; שלחו אותי פעמים רבות מהרגיל לישיבות גבוהות, כמעט כולן לישיבות של מחזירים בתשובה. זה אפילו עבד, פעם אחת, אחרי שהייתי סגור במקום כזה במשך שבועיים; עד שאשר, שמצא אותי ממלמל דברי הבל של הרב קוק, נתן לי סטירה ואמר לי "תזכור מה נהגת לחשוב". גם אשר חזר בשאלה. החיפוש העצמי נמשך; את השמינית הקדשתי ללימוד הנצרות, אבל גם אותה דחיתי.

נהוג היה בנחלים להכריז שכל בוגרי המחזור ממשיכים לישיבות הסדר. זה לא היה נכון; רבים מבני המחזור היו נרשמים לישיבת הסדר, ועם סיום הבגרות – כולנו ידענו שהציונים של מי שלא הולך לישיבה נפגעים – מבטלים את הרישום והולכים לצבא. אני, מתוך תמימות או טיפשות, ולמרות שכבר הייתי "מסומן" כמיועד להעפה מהישיבה, סירבתי להרשם לישיבה. לידיעה: הסדרניקים משרתים בסה"כ 16 חודשים בצה"ל. שלוש שנים נוספות הם מעבירים בלימודים בישיבה. אני למדתי מספיק גמרא לשארית ימי; עמדיתי אפילו, מתוך משובת נעורים, לשרוף את ספר הגמרא שלי. אייל מנע זאת ממני; הסתפקתי בכתיבת "אמונה תפלה יהודית" על כל עמוד. לקראת סוף השנה, כינס בא-גד את כל תלמידי השמינית באודיטוריום, ועבר שם אחר שם. "ישיבת הגולן", "ישיבת ימית", ושמות ישיבות אחרות עלו באוויר. "יוסי גורביץ?", "צה"ל", "גש אלי אחר כך".

בשיחה פרטית לאחר מכן, הוא שאל אותי מדוע אני לא מתכוון להמשיך לישיבה. עניתי לו שדרך החיים הזו אינה מתאימה לי. הוא התעקש ושאל "תורה מה יהיה עליה?", ואני עניתי "יהיה בסדר". "אומרים לי שהצטרפת לרצ", "זה לא נכון" (הצטרפתי לרצ רק לאחר עזיבת הישיבה). בזאת תמה השיחה.

אנטישמי ושוונא דתיים", "תבורי הוא שליח של הסיטרא אחרא" וכיוצא בכך. הייתי היחיד מבין בני מחזורי שלא יצא להפגנות.

אותה שנה היא גם שנת עלייתו של הרב כהנא, זו השנה בה הצליח להבחר לכנסת. באותו זמן הייתי ימני – שימשתי כפעיל ליכוד מתנדב בבחירות של 1984 – אבל רעיונותיו של האיש החרידו אותי. חלק גדול ממשפחתי נספה בשואה, ולא האמנתי שתאום אידיאולוגי שלו נבחר לכנסת במדינת ישראל. יתר על כן, כהנא טען שכל רעיונותיו נשענים על ההלכה – ובדיקה של דבריו העלתה שהוא צודק. זו הייתה הדחיפה החזקה הראשונה החוצה. באותה שנה, בא-גד נשא נאום מבולבל בנושא זה, שממנו עלה כי "כהנא צודק, אבל הוא מטורף". למי ששכח, בא-גד נבחר לכנסת בשנת 1992 מטעם סיעת מולדת.

באותה שנה, או בתחילת השנה שלאחר מכן, ירה דוד בן שימול טיל לתוך אוטובוס ערבי, והרג כמה נוסעים. סדר הערב, ששימש כשעון שוויצרי ושהיה אפשר לקבוע על פיו את מהלך היממה, נדחה בחצי שעה... כדי שהתלמידים יסיימו לרקוד. הבטתי מזועזע במעגלי הרוקדים, ולא ידעתי מה לעשות עם עצמי.

פחות או יותר באותו הזמן, הגיע איזשהו רב מהתנחלות כלשהי, להסביר לנו על דין רודף, שלטענתו משמש צידוק לירות במפגעים גם לאחר שנמלטו או נכנעו – בקיצור, משמש עילה לרצח כל מי שפעל כנגד ישראל או צה"ל, ולו היה כל זממו כתיבת סיסמא. המחנך שלי, שכדי לא לפגוע באפשרויות קידומו לא אציין את שמו (שכן הוא היה מחנך דגול, הדמות החינוכית היחידה שהכרתי שם) נחרד עד עמקי נשמתו. לאחר ההרצאה, הוא כינס את הכיתה והבהיר בצורה שאינה משתמעת לשני פנים שדין רודף מיועד אך ורק למניעת הרג אדם על ידי רוצח. משעה שרצח, שוב אין על הרוצח דין רודף, וודאי שאין עליו דין רודף אם השליך את נשקו או נכנע. ראוי לציין שרב זה, שהתנגד עמוקות לרוח הלאומנית ששרתה בישיבה, בא מקרב חוגים חרדיים יותר.

בראשית כיתה י', אם כן, מצאתי את עצמי מבולבל ואכול תהיות. שני אנשים שמו אותי על הדרך הנכונה: אוהד (שם בדוי) ואייל (שם בדוי). אוהד היה קנדי, והגיע אלינו ישירות מטורונטו. הוא היה המום מהמשטר ששרר בישיבה, ולאחר שהתחברתי איתו, שמעתי על כל מיני דברים שלא שמעתי עליהם קודם. המילים "דמוקרטיה", "זכויות אדם", "חירות" הושמעו בפעם הראשונה שלא מתוך לעג ובוז; התחלתי להבין שיש גם חשיבה שאיננה יהודית, והתחלתי ללמוד באינטנסיביות את ההיסטוריה האמריקנית.

מנהג היה בנחלים, שהתלמידים הבוגרים יותר – תלמידי יא-יב – יוצאים מדי שנה מספר פעמים ל"ישיבות גבוהות", ישיבות שאינן תיכוניות, לרוב ישיבות הסדר. אייל גר איתי באותו החדר. לקראת סוף השנה, המחנך שלו החליט שהוא יכול לצאת לישיבה גבוהה, למרות שהוא רק בסוף כיתה י', כמוני. חלף שבוע, חלפו שבועיים – והבנאדם לא חזר. ההורים שלו, מודאגים, יצאו לבקר אותו בישיבה שאליה נשלח – ישיבת קרית מלאכי, ישיבה לחוזרים בתשובה. הוא סירב לראות אותם, טען שהם

כחודשיים לאחר מכן התגייסתי לצה"ל. הקפדתי שלא יחשבו אותי בטעות לדתי (לפני הטירונות, ניסה הרב של הבקו"ם, שכינס את כל בוגרי הישיבות, לכתב אותנו לרבנות; אמרתי לו מה אני חושב על הדת שלו). באורח פרדוקסלי, הצבא – הגוף המדכא ביותר – השלים את תהליך היציאה שלי אל החופש.

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם

מתוך הספר "ושיועד לשאול" מאת שמעון לב, הוצאת חרגול

הקטעים שלהלן הם מתוך הספר "ושיועד לשאול", מאת שמעון לב. הספר הופיע בהוצאת חרגול, ת.ד. 11036, תל אביב. אנחנו מודים למחבר ולהוצאה על שאיפשרו לנו לפרסם קטעים מהספר, וממליצים מאוד לקרוא את הספר כולו.

מתוך ההקדמה (מאת שמעון לב):

נעשיתי לא דתי בזמן השרות הצבאי, בתחילת שנות השמונים. לקח לי לא מעט זמן להעז ולהחליט – בגלל מחסומים חברתיים ופסיכולוגיים, אבל בעיקר בגלל השאלה "איך להגיד את זה להורים?". כנער דתי עברתי פחות או יותר את המסלול המקובל: ישיבה תיכונית, הדרכה בבני עקיבא ופעילות (מועטה יחסית) בתנועת גוש אמונים, שהיתה אז בשיאה. דחיתי את הגיוס לצבא בשנה ולמדתי בישיבה הגבוהה מרכז הרב בירושלים, חוד החנית של הציונות הדתית-לאומית. במהלך שנה זו החלטתי סופית שאהיה לא דתי. חיכיתי להזדמנות. במהלך מלחמת לבנון, כשכבר הייתי חייל, הורדתי סופית את הכיפה.

...

אנחנו שומעים הרבה את סיפוריהם של החוזרים בתשובה, אבל בישראל חיים רבים מאנשי 'הכיפות הסרוגות' – בוגרי בני עקיבא, ישיבות ואולפנות תיכוניות – שעברו תהליך הפוך. ההערכות מדברות על כ-15-25 אחוז מקרב הנוער הדתי-לאומי ש"הורידו את הכיפה". לא קל למצוא סטטיסטיקה מהימנה בנושא רגיש זה, ועוד פחות ברור כמה חרדים נעשו חילוניים, אבל יש מקום להניח שמאז הקמת מדינת ישראל, יותר אנשים נעשו לא דתיים מאשר חזרו בתשובה.

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם

מתוך הספר "ושיועד לשאול" מאת שמעון לב, הוצאת חרגול
שאול י.

אצלי התהליך של עזיבת הדת נמשך לאורך המון שנים. במבט לאחור אני יכול לשים נקודות ציון מאוד ברורות, ממש לתקוע סיכות במסלול שהוביל אותי החוצה. מסלול שהתחיל בישיבה ונגמר בעולם החילוני.

תמיד בחנתי את השאלה הגדולה, מהי הדרך הנכונה? ברמת התוצאה, אם התוצר טוב אז גם הדרך טובה. אני קורא לזה מבחן התוצאה. לאורך כל השנים הטמעתתי בתוכי באופן מאד עמוק שהיהדות היא המתכון לאדם המושלם, ואני רוצה להיות אדם מושלם. זו הדרך שבה אוכל להטביע חותמת על העולם. רציתי להיות האדם האידיאלי, כמו שכתוב ב'מסילת ישרים'. אני לא יודע אם זה נקרא צדיקות אבל הייתי חייב לדעת שאני עושה את הדבר הנכון, שאני בפרונט, בשפיץ של היהדות. מבחן התוצאה הזה היה אחד הדברים שהביאו אותי בסופו של דבר לכפירה ולחזרה בשאלה.

...

אחד הדברים הנוספים שהיו הפתעה עצומה בשבילי בצבא היה המפגש עם התרבות הישראלית. מדהים שלמרות שאתה גדל בחברה יחסית פתוחה כמו בני עקיבא, אתה כל-כך מנותק מהתרבות הישראלית. בסידרת חינוך בצבא לקחו אותנו לראות הצגת תיאטרון, 'אופנים לשנה' של נולה צ'לטון. זו היתה הפעם הראשונה בחיים שהייתי בהצגת תיאטרון אמיתית. יצאתי מההצגה בהלם, זו היתה חוויה מדהימה בשבילי. פתאום הבנתי מה החסרתי. התחלתי לקרוא ספרים. אחותי, נעמה, דאגה לי לספרים. היו לי חבילות של ספרים בחדר, בתיק, בכל מקום אפשרי. טחנתי ספרים כמו משוגע, אחד אחרי השני. אני חושב שקראתי את כל הסידרה של 'עם עובד'. גיליתי שיש עולם שלם בחוץ שבכלל לא הכרתי.

...

העולם הדתי-לאומי אומר לך: תיכנס לפס הייצור שלנו, תשמור על כל הכללים, תצא בסוף מושלם, תצא הטופ של הטופ, סירת מטכ"ל של האנושות. פתאום אחד התוצרים של פס הייצור הזה רוצח את ראש הממשלה. מה שאנשים לא מבינים שזה לא למרות

מייחסים לה שטניות ומפילים את זה על האשה, היא המפתה, היא הרעה. "קול באשה ערוה" הסעיר אותי. אני מסתכלת על זה היום בגיחוך, זה פאתטי, הם פאתטים.

יש לי טונות של עלונים מבני עקיבא – אני שומרת מחברות מכיתה א' – עלונים שערכתי ואיירתי אותם. ניהלתי שם רב שיח בנושא: האם מותר או אסור לרקוד ריקודים מעורבים ולמה, האם זה מגרה או לא מגרה. היום, בעיניים של פסיכולוגית, אני מבונה שזה היה קצת כמו לקרוא את 'קיצור שולחן ערוך' ולחפש בו את הפורנוגרפיה, למצוא את דיני האישות וליהנות מהתיאורים המיניים. הגיחוך היום

הוא לראות איך כל האנרגיות האלה תועלו למסגרת של "אז בואו נדבר על זה ונבין מה ההלכה אומרת". לא הסתדרתי עם המסקנות. זה אחד הדברים החזקים שהובילו אותי החוצה.

...

הדת מציעה עולם ברור. מסגרת מסודרת של איך צריך לחיות. יש הבטחה פיקטיבית, הבטחה בסגנון החלום האמריקאי של "הם חיו באושר ועושר עד סוף חיהם". היא לא נמצאת במקורות. החיים היהודיים במקור לא מבטיחים לך אושר. אין איזה רב שהתחייב לזה, זה רק המצאה של המחזירים בתשובה למיניהם, זו התגלמות התדמית של החברה הדתית מול החברה החילונית כמו שהדתיים רוצים לראות אותה. זה משהו נלווה שגדלתי איתו, בני עקיבא מול העולם החילוני. ההבטחה של "תעשי את מה שאנחנו אומרים לך, ואז יהיה לך טוב, תהיי מאושרת וככה צריך לחיות, זה נורא יפה, ויש את האור בעיניים, והילדים סביב השולחן בשבת" – התגלמות האושר. אני חיפשתי משהו בהקשרים אחרים, וזה נכנס למשבצת הזאת שלא יכולתי לחפש באופן חופשי, כי היה את ה"איך צריך לחיות" ואת ההבטחה הלא ממומשת.

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם

מתוך הספר "ושיודע לשאול" מאת שמעון לב, הוצאת חרגול רונן כ.

אני כוהן ועפרה היא גרושה. התחתנו לפני חצי שנה בנישואים קונסרוטיביים. כשאתה כוהן שמתחתן עם גרושה, זה ה"מכה בפטיש" של החזרה בשאלה. בעצם אתה אומר:

פס הייצור, זה לא בגלל ההסתה של ביבי, זה לא "העשבים השוטים". זה בגלל מהות התפיסה הגוש-אמונית. זה התחיל בידד הראשונה שתקעו בסבסטיה, המשיך בפינוי ימית ובמחותרת היהודית והגיע לשיאו ברצח רבין, ואולי גם יגיע למלחמת אחים. זה מרתיח אותי שהרבנים אומרים: אנחנו? אנחנו? מה אתם רוצים מאתנו? זה מעצם העניין, יגאל עמיר – מאיפה הוא בא? מאיפה הוא שאב את זה? אם המירשם הדתי-לאומי הוציא את המוטציה הזו, אז משהו דפוק מאד במירשם עצמו. אני לא איזה הוגה דעות שיכול להעמיד תורה מאוד מבוססת, ובוודאי שזה לא היהדות כולה, אבל הענף של היהדות הדתית-לאומית סטה סטייה גדולה מהדרך, שיכול להיות שבטווח של חמישים שנה, ואולי מאתיים שנה, תתברר כקטסטרופה. לדעתי, חלק ממנהיגי היהדות הדתית-לאומית ייזכרו ביהדות לדראון עולם, כמו שזוכרים היום את שבתאי צבי.

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם

מתוך הספר "ושיודע לשאול" מאת שמעון לב, הוצאת חרגול נעמה י.

נהייתי לא דתייה בין השנים 76' ו-86'. אולי זה לא היה ממש עשור, אבל זה לקח הרבה מאוד שנים. הסדק הראשון היה בתיכון. זאת היתה תקופה יבשה, קפואה. עד כיתה ח' עוד למדנו בכיתות מעורבות של בנים-בנות והיה כיף גדול, היו ההתחלות של הריקודים, אומנם לא ממש מעורבים, אבל בן לוקח בת, וזה היה מאוד מושך. פתאום בתיכון הבנים הלכו לישיבות ואנחנו הלכנו לתיכון הדתי היחיד בחדרה, שכנינו אותו "המנזר". הבנים חזרו מהישיבות עם כל מיני איסורים חדשים שלא שמעתי עליהם לפני כן. "קול באישה ערוה" – מה הסיפור הזה? מה ההפרדה הזאת? למה לשים אותי במקום של משהו רע, משהו מכוער, שצריך להיזהר ממנו? זה היה משהו שלא הבנתי.

הרבה מהכעסים שלי קשורים למעמד האשה ולתפקיד שהם נותנים לי כאשה. המקום של לעמוד ולהסתכל מעוזרת נשים, או בצד, על הגברים שרוקדים בשימחת תורה עם ספרי התורה, אוני לא יכולה להשתתף; להסתכל על זה לא כמו להשתתף. בהתחלה זה היה שמור אצלי בפנים. אז בסדר, חז"ל הגזימו קצת והרבנים מקצינים את זה עוד יותר, אבל אלוהים הוא בסדר, איתו אני עדיין חברה. הרבה שנים נאחזתי במין הבחנה כזאת: אני באמת מחפשת את הדבר האמיתי שמעבר לכל המחסומים והמחנקים ששמו דורות של חכמים באיסורים המשוונים שלהם.

לא הייתי קוראת לזה פמיניזם. זאת מילה שיש לה קונטקסט משלה. בזכות הבית שגדלתי בו, היתה לי תחושה בסיסית של שוויון. פתאום אומרים לי: רגע, זה לא בדיוק ככה. גיליתי שמי שהאמנתי שנותן לי שוויון בעצם לא נותן שוויון ואומר לי שאני לא שווה. זה לא רק העניין של השוויון – איפה שמים את המיניות? מה המשמעות שלה?

אחד של הנהר לצד השני? אם אתה מעביר את הכרובית ביחד עם הכבשה, אז הכבשה תאכל את הכרובית, ואם אתה מעביר את הכבשה ביחד עם הזאב, אז הזאב יאכל את הכבשה. אמרתי: "לא, אבל מה הקשר?" אז הוא אמר: "תראה, אני לא יודע מה הפתרון לחידה הזאת, אבל זה לא מעניין אותי. אותו דבר לגבי אלוהים, זה לא מעניין אותי ולא רלוונטי לחיים שלי אם יש או אין אלוהים."

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם

מתוך הספר "ושידע לשאול" מאת שמעון לב, הוצאת חרגול ירון ש.

באוניברסיטה הבנתי שיש עולם אחר מחוץ לדת. זה לא שיש דת ויש עולם שפרק את הדת, עולם מוסרי ועולם לא מוסרי. גיליתי משהו אחר לגמרי – שיש אנשים חושבים. הפתיע אותי כמה הם חושבים. גיליתי את זה גם קצת קודם, בישיבה התיכונית. הלכנו פעם לסמינר של 'גשר'. זה היה מפגש ראשון עם חילוניים חושבים. זה היה בשביעית, הכרתי שם בחורה מקיבוץ חילוני שעד היום אני בקשר איתה. היא נראתה לי כל-כך חושבת וכל-כך מוכנה להתלבט עם שאלות, ולא רק דיסקוטקים. חזרתי המום מהתגלית שפגשתי חילוניים חושבים. אותי לימדו שחילוניים זה רק דיסקוטקים. לא היינו בחיים בדיסקוטק ואפילו לא ידענו מה זה דיסקוטק, אבל לימדו אותנו שחילוניים זה דיסקוטקים וזה חיים חסרי טעם, חיים חסרי תוחלת. מה הטעם לחיות ככה, ומה ההבדל בינם לבין בהמות? אלה היו שאלות רטוריות, שהר"מים שאלו אותנו בישיבה ונתנו את התשובות בעצמם. הרב בישיבה התיכונית היה שואל: "אז מה ההבדל בינינו לבין הבהמות?" והיינו נורא נהנים לחשוב שאנחנו זה הדתיים החושבים והחילוניים הם הבהמות.

על המציבה של סבא שלי, שמאוד אהבתי, כתוב "צדיק באמונתו יחיה". היום אני חי באמונתי יותר מאי-פעם, הרבה יותר מכשהייתי דתי. עיקר המלחמה שלי היום הוא כן לוותר לעצמי, הדבר הטוב ביותר שאתה יכול לעשות לעצמך זה לוותר לעצמך, זה הקושי הכי גדול שיש לנו בחיים. אני לא רואה את זה כמשהו כמו שהדתיים אומרים, שוויתרת לעצמך אז אתה פחות רציני. נגיד, נורא רציתי חברה ובגלל זה נהייתי חילוני. נורא רציתי לעשן בשבת ובגלל זה הפסקתי להיות דתי – כי ויתרתי לעצמי. הדתיים לא יודעים לוותר לעצמם ואפילו רואים בזה ערך רע. החברה הדתית בנויה על חוקים ועל איך לשמור את כולם בתוך החברה, לכן העניין של לוותר הוא כל כך חזק. הפחד ממשיחו שמוותר לעצמו, הבזו שהם רוחשים לו, זה בעצם בזו שהם רוחשים לעצמם. וההתייחסות שיש סביב זה מלווה אותי עד היום, זו אחת המלחמות הגדולות שלי עם עצמי. אנחנו סוחבים את זה כל החיים. היכולת שלי לוותר היום לעצמי הרבה יותר מפעם, היא השינוי הטוב והחשוב. הלואי וזה היה יותר.

למה בכלל צריך לתת דין-וחשבון למישהו? זה קטע מאוד דתי שילווה אותי כל החיים. אני נותן דין-וחשבון לעצמי על כל דבר שאני עושה, אבל זה הולך ומתעדן. כשעזבתי את

זהו, כל החברה הדתית לא מעניינת אותי יותר, כל הציוויים ההלכתיים לא מעניינים אותי; וגם העובדה שאין יותר דרך חזרה לעולם הדתי, כיום אני חותם עליה בשתי ידיים. די בהתחלה היתה לנו הרגשה שנועדנו, אלק, זה לזה ואנחנו הולכים להתחתן, למרות שעברו רק כמה שבועות מאז שהכרנו. היינו צריכים להסביר להורים שלי את המצב, כי בסופו של דבר הבעיה היא של הכוהנים ולא של משפחת הגרושות. למשפחת הכוהנים נכנס "אלמנט זר ולא תקני". בליל שבת אחד הלכתי להורים ואמרתי להם: "טוב, אני רוצה להגיד לכם שעפרה היא גרושה." הם שאלו: "רגע, למה אתה אומר את זה?" אמרתי להם: "כי יכול להיות שנישאר ביחד ונקים מערכת זוגית לתפארת." שאלתי אותם אם יש להם התנגדות שהיא תמשיך לבוא איתי לסעודות ליל שבת. הם אמרו כמובן שלא, ברוכה הבאה וכו'. האמת שהם לא שאלו יותר מדי, וזה היה הדיבור היחיד במשפחה. ההורים שלי לא לקחו את זה מאוד קשה, ובסופו של דבר גם לא ההורים של עפרה, שגרים בהתנחלות בשומרון. כולם באו לחתונה והיה נחמד מאוד. היו פה ושם דודים דוסים נידחים שהחרימו את החתונה. והיה אבא של החבר הכי טוב שלי, כשראה אותנו שלושה ימים אחרי החתונה אפילו לא אמר לנו מזל טוב. כי זו חתונה שנעשתה בעבירה ולכן אין בה מזל בעיניו.

...

אני לא מכיר אף שיר לועזי. אני יכול אולי לזהות רק את 'יסטרדיי' של הביטלס. ושמעתי שיש דבר כזה פינק פלויד. עד היום קשה לי לשמוע מוזיקה לועזית. אני יודע שיש להקות רוק, אבל אין לי שום יחס לזה. לצערי, זה פער שאני כבר כנראה לא אשלים בקצב האיטי שלי. בשבוע שעבר היתה פתיחה של מועדון חדש בירושלים, ועפרה ואני קרענו את רחבת הריקודים. זה לקח לי המון שנים, ועד היום אני צריך לשתות הרבה אלכוהול כדי באמת להשתחרר. בהתחלה הייתי שואל את עצמי, מה הם עושים שם על רחבת הריקודים? אבל

לאט לאט קלטתי שאין כללים, כל אחד עושה מה שהוא רוצה. זה נראה לי מוזר, מעניין ואפילו מבטיח. זה בעצם הסיפור, שומעים מוזיקה ואין תנועות אחידות. זה לא שכולם צריכים לרקוד הורה כמו שרקדנו בבני עקיבא, כאן אחד רוצה להרים את הרגל, אחד רוצה להעיף את היד, אחד רוצה להזיז את הכתפיים. כשקלטתי את זה, הבנתי שגם אני יכול לעשות מה שאני

רוצה. אולי זה ההבדל הגדול בין העולם החילוני לעולם הדתי.

לפני כמה זמן שאלתי את אחי הצעיר: "אתה מאמין באלוהים?" אז הוא אמר לי: "אתה מכיר את החידה על הזאב הכבשה והכרובית שצריך להעביר אותם בסירה מצד

הדת נשארתי בעצם דתי מהבחינה הזאת. אני עוזב בגלל שאני מוותר לעצמי, בגלל שאין לי כוח רצון, או אני עוזב בגלל שאני רוצה לעזוב, בגלל שאני צריך לעזוב כי אני חושב שאני צריך לעזוב? כל הזמן אתה בקונפליקט עם זה. כמו שזה היה בישיבה – אני הולך לאכול עוגה בקונדיטוריה ברחוב הפלמ"ח בגלל שאני מוותר לעצמי? ואולי אני הולך לאכול עוגה כי אני פשוט צריך הפסקה מהלימוד ואני מת לאכול איזה עוגה טובה?

יוצאים לשאלה מספרים על עצמם

מתוך הספר "ושידוע לשאול" מאת שמעון לב, הוצאת חרגול ראובר ט.

באופן רשמי, העזיבה שלי את הדת התחילה ממאמר של אלכסנדר דונט, שנקרא 'קול מתוך האפר'. זה מאמר של מי שהיה באשוויץ. הוא פורסם ב'שדמות' או ב'מחשבות', אני כבר לא זוכר, מאמר מאוד חזק בנושא השואה, מאמר האשמה נגד אלוהים. המורה שלי, שאז היה מנהל בית הספר, הביא את המאמר כשלמדנו את ספר איוב. זו היתה הפעם הראשונה שנתקלתי במצב כזה, שהדברים מתחילים מאפס ולא מאחד. לא שאלו אותי, "יש אלוהים ועכשיו מה, למה, כמה", אלא "עכשיו אין אלוהים, מה עושים עם זה הלאה"? אני זוכר את זה עד היום, כי זה השפיע עלי, כנראה לא במקרה, אפשר לומר שזה ממניעים כמוסים, שבעצם אתה רוצה להיות לא דתי, ובאיזשהו מקום יש לך הזדמנות, מה שנאמר "מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה" – מגיע לך מאמר כזה לידיים, אז הנה יש לי את ההזדמנות.

יש תחושה שבחינוך הדתי לא שואלים את השאלות האמיתיות, שהכל תירוצים. לכל שאלה שתשאל יש תשובה מוכנה מראש. יש את המשל הדתי הידוע שהתורה זה ספר ההפעלה של החיים, אנחנו מקבלים את החיים וספר ההפעלה וההוראות הוא התורה. הרעיון הוא שקודם כל מארגנים לך את כל התשובות, ואז דוחפים לך פנימה את השאלות, ששום דבר לא יחרוג. התשובות ניתנות לפני השאלות, והשאלות מותאמות לתשובות. זה לא שהכל מתחיל בשאלה, הכל מתחיל מתשובה, כנראה מתוך החרדה שיעזבו. אני יכול אולי להבין את המניעים, אבל אני לא יכול להסכים להם.

אני לא יודע אם יש כוח עליון או לא, אבל אם בכל זאת יש, שהוא דווקא יבחר את העם היהודי נראה לי קצת בעייתי. אני יכול להבין שאולי קיים אלוהים, אולי קיים כוח עליון כלשהו, יש מקום כלשהו שממנו הכל התחיל, אין לי דעה בעניין הזה. תמיד אלוהים הצליח להשתחל לסדקים של המדע, כלומר, מה שלא ידוע זה אלוהים. הטכנולוגיה מקדמת את הידע אבל עדיין יש חורים, תמיד יהיו חורים שאלוהים יוכל להשתחל אליהם. מגבלות הראייה האנושית גורמות להגיד שאולי זה נכון שיש אלוהים. אני לא יכול להגיד, מאחר שאין לי כלים מדעיים, אבל אני מתקשה מאוד להאמין שקיים האלוהים הזה של היהודים, שהתגלה ונתן את התורה בסיני, ובטח שאני לא יכול להאמין בהשגחה פרטית.

ארגונים למען חופש מדת וזהות יהודית חילונית

- ☐ ע.ל.ה. - עמותה למניעת ההשתלטות החרדית
טלמסר 03-7651560, ת.ד. 65227 תל-אביב 61652
- ☐ תחיל"ה - תנועה חילונית ישראלית ליהדות הומניסטית
טל. 02-5611820/2127-02 פקס 02-5611359
- ☐ דעת אמת - www.daatemet.org.il
ת.ד. 39425 תל-אביב 61393 daatemet@netvision.net.il
- ☐ קול הרוב הדומם
טל. 03-6478636, ת.ד. 10386 תל-אביב 69936
- ☐ המרכז לזכויות האדם והאזרח
טל. 03-5285196 פקס 03-5255154
- ☐ עם חפשי
טל. 03-6359019 פקס 03-6355071 amhofshi@internet-zahav.net

ספרים וכתבי עת

- ☐ ושידוע לשאול – ארבעה עשר מונולוגים של דתיים לשעבר / שמעון לב, הוצאת חרגול
- ☐ צידי הנפשות - תשובה ל"תשובה" / צופיה ודן מלר, הוצ' זמורה ביתן
- ☐ ציפורניו של אשמדאי - שמונה פרקים בחילוניות / עוזי אורנן, הוצ' עינים
- ☐ ודע מה תשיב - שיחות עם חוזר בתשובה / משה גרנות, הוצ' עם חפשי
- ☐ עגלתו המלאה של החזון איש / רבקה גרינבוים, הוצ' ירון גולן
- ☐ אל תאמינו להם / רבקה גרינבוים, הוצ' ירון גולן

אתר האינטרנט הישראלי למען חופש מדת, למען זהות יהודית חילונית ולמען חופש מכפייה דתית

אתר האינטרנט חופש מופעל על-ידי מתנדבים, הוא א-פוליטי, ופועל במסגרת ע.ל.ה. - העמותה למניעת ההשתלטות החרדית (ע"ר).

אתר האינטרנט חופש - עקרונות ומטרות

- ☐ הצגת הזהות היהודית החילונית כערך תרבותי וקיומי.
- ☐ תאור הגישות החילוניות השונות למושג "אלוהים" ומתן לגיטימציה לגישות אלו, שהמושג לכולן הוא שלילת האמונה באל פרסונלי, כדוגמת האל ביהדות או בנצרות (שמפקח ומתערב בנעשה בעולם, ודורש מבני האדם לסגוד לו ולקיים את מצוותיו).
- ☐ ביקורת על האמונה הדתית, והסבר חוסר ההגיון באמונה הזו. הדבר חשוב מאד, לדעתנו, כיוון שתופעות שליליות רבות, כמו הכפייה הדתית וההשתלטות החרדית, הן פועל יוצא מהאמונה הדתית, שהיא שורש התופעות האלה.
- ☐ ביקורת על הפולחנות הדתיים, המבוססים על ההלכה היהודית, שנכפים גם על האזרחים שאינם מאמינים בהלכה ואינם מקבלים את חוקותיה.
- ☐ מאבק במימסדים הפועלים ל"החזרה בתשובה".
- ☐ מאבק בהשתלטות הדתית-חרדית בתחום החינוך, מאבק נגד הקמת מוסדות דתיים-חרדיים בשכונות חילוניות ובתחומים נוספים.
- ☐ מאבק בכפייה הדתית לצורותיה.
- ☐ עידוד השימוש בחלופות (אלטרנטיבות) למסד הדתי (כמו נישואים אלטרנטיביים, קבורה חילונית, עידוד מוצרים ובתי עסק שאינם כשרים וכו').
- ☐ מאבק למניעת פרסום מוצרים בעיתונות החרדית ששוללת את קיום החברה החילונית ותרבותה, ומעודדת בקיצוניות את הפגיעה בנו ובחינו.

דואר אלקטרוני: webmaster@hofesh.org.il
דואר שבלולים: ת.ד. 65227, תל אביב, מיקוד 61652

- ☐ יהדות חופשית - רבעון להגות יהודית חילונית הומניסטית / מו"ל תחיל"ה
- ☐ חמורו של משיח / ספי רכלבסקי, הוצ' ידיעות אחרונות

הוכחות יש רק במתמטיקה.
כל השאר ראיות ברמת וודאות כזו או אחרת.